

Λόφος Φιλοπάππου: Μια νέα τοπογραφία

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2024-2025
Α.Μ. 44
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2025

Λόφος Φιλοπάππου: Μια νέα τοπογραφία
ΣΑΡΙΔΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΟΒΓΕΝΗΣ

...στην οικογένεια μου, που είναι πάντα δίπλα μου

Περίληψη

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ενεργοποίηση του λόφου Φιλοπάππου ως ένα πάρκο, μέσω της δημιουργίας μίας νέας τοπογραφίας. Διερευνώντας αρχικά το ιστορικό πλαίσιο, διακρίνονται τα ίχνη και θραύσματα όπου συνυπάρχουν και συνθέτουν ένα ενεργό πολιτισμικό πεδίο που συγκροτείται από αλληλεπικαλυπτόμενα επίπεδα. Έπειτα, εντοπίζονται τα κενά οικόπεδα εντός του λόφου χωρίς καθορισμένες προγραμματικές λειτουργίες, αλλά και τα σημεία που φέρουν την μνήμη του τόπου, όπως, το μνημείο του Φιλόπαππου, η Κοίλη οδός, η πλακόστρωτη διαδρομή από τις διαμορφώσεις του αρχιτέκτονα Δημήτρη Πικιώνη και αποτυπώνονται στην υπάρχουσα κατάσταση τους. Τα σημεία αυτά συνιστούν τα σημεία παρέμβασης, στα οποία δημιουργούνται κατασκευές που στο σύνολο τους αποτελούνται από κλίμακες, ράμπες και πλατφόρμες, προκειμένου να προτείνουν νέους τρόπους κίνησης που θα μετασχηματίσουν την εμπειρία του χώρου. Επιπλέον, ενθαρρύνεται η ανακάλυψη του λόφου με σκοπό, μέσω των αναπάντεχων γεγονότων, να προκληθούν νέα βιώματα και τέλος, να επανερμηνευτεί ο λόφος σε σχέση με τον συνεχώς μεταβαλλόμενο αστικό ιστό.

Abstract

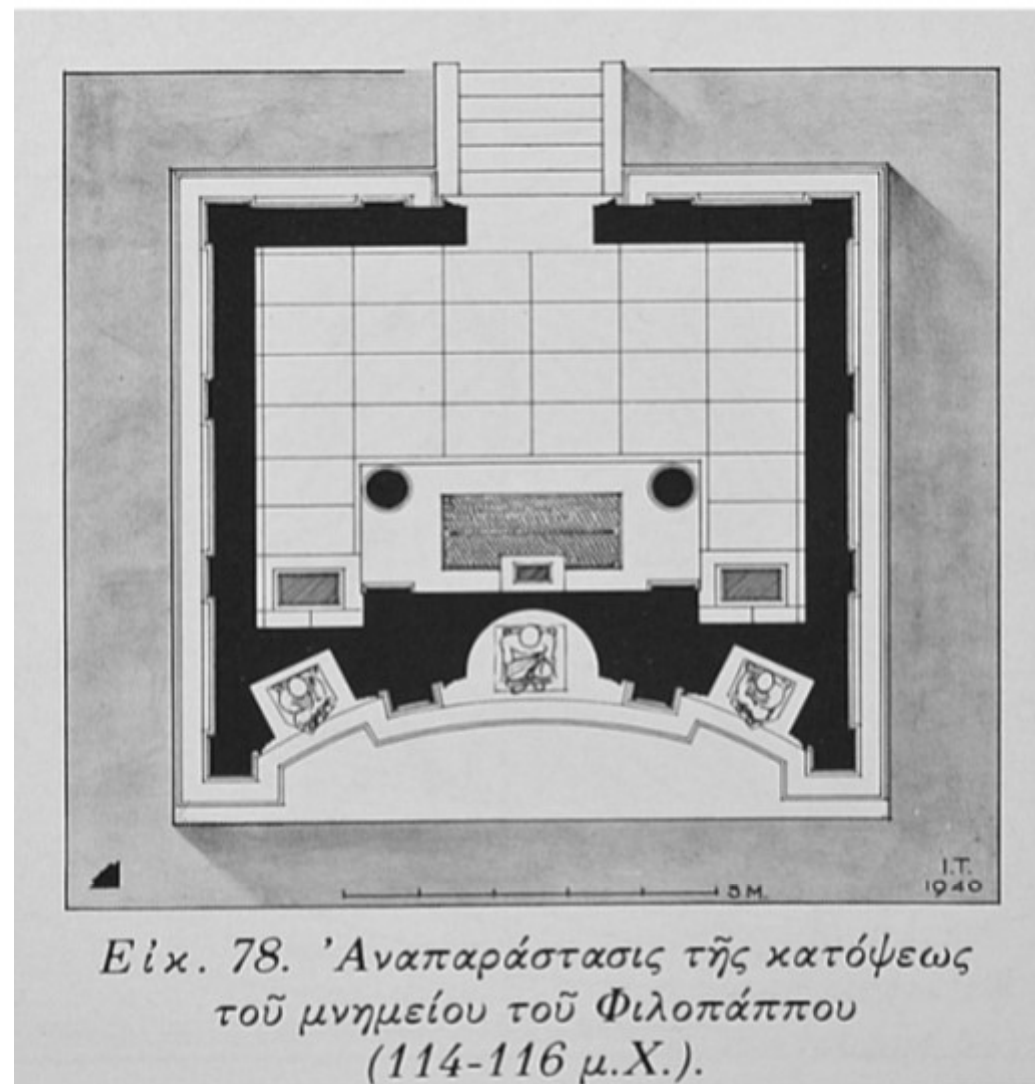
The subject of this diploma thesis is the activation of the Philopappos Hill as a park, through the creation of a new topography. Initially exploring the historical context, traces and fragments are distinguished that coexist and compose an active cultural field formed by overlapping levels. Then, vacant plots within the hill without defined programmatic functions are identified, as well as points that carry the memory of the place, such as the Philopappos monument, the Coele road, and the paved path from the designs of architect Dimitris Pikionis, which are captured in their existing state. These points constitute the intervention sites where constructions are created, comprising staircases, ramps, and platforms, in order to propose new ways of movement that will transform the experience of the space. Furthermore, the discovery of the hill is encouraged with the aim of provoking new experiences through unexpected events and finally, the reinterpretation of the hill in relation to the constantly changing urban fabric.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Ιστορική ανάλυση περιοχής	6
Χαρτογράφηση περιοχής	19
Υφιστάμενη Κατάσταση του Λόφου	22
Νέα πρόταση	58

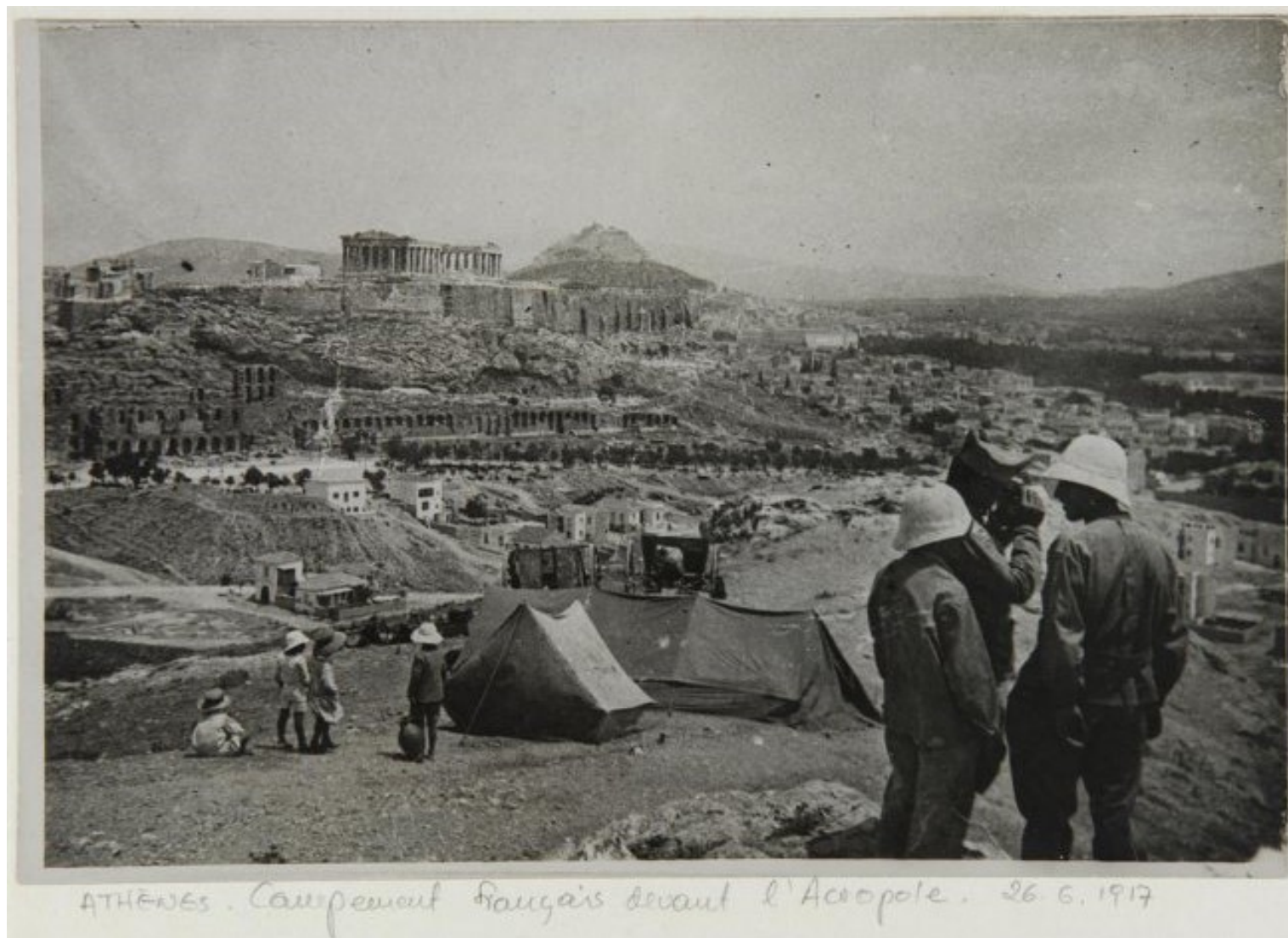
Μνημείο του Φιλοπάππου, Αθήνα, γύρω στα 1870

Αναπαράσταση της κάτοψης του μνημείου του Φιλοπάππου από τον Ι. Τραυλό.

Το Αστεροσκοπείο και ο λόφος των Νυμφών, Αθήνα, 1851

Γάλλοι στρατιώτες στήνουν σκηνές στον λόφο του Φιλοπάππου, Αθήνα, 1917

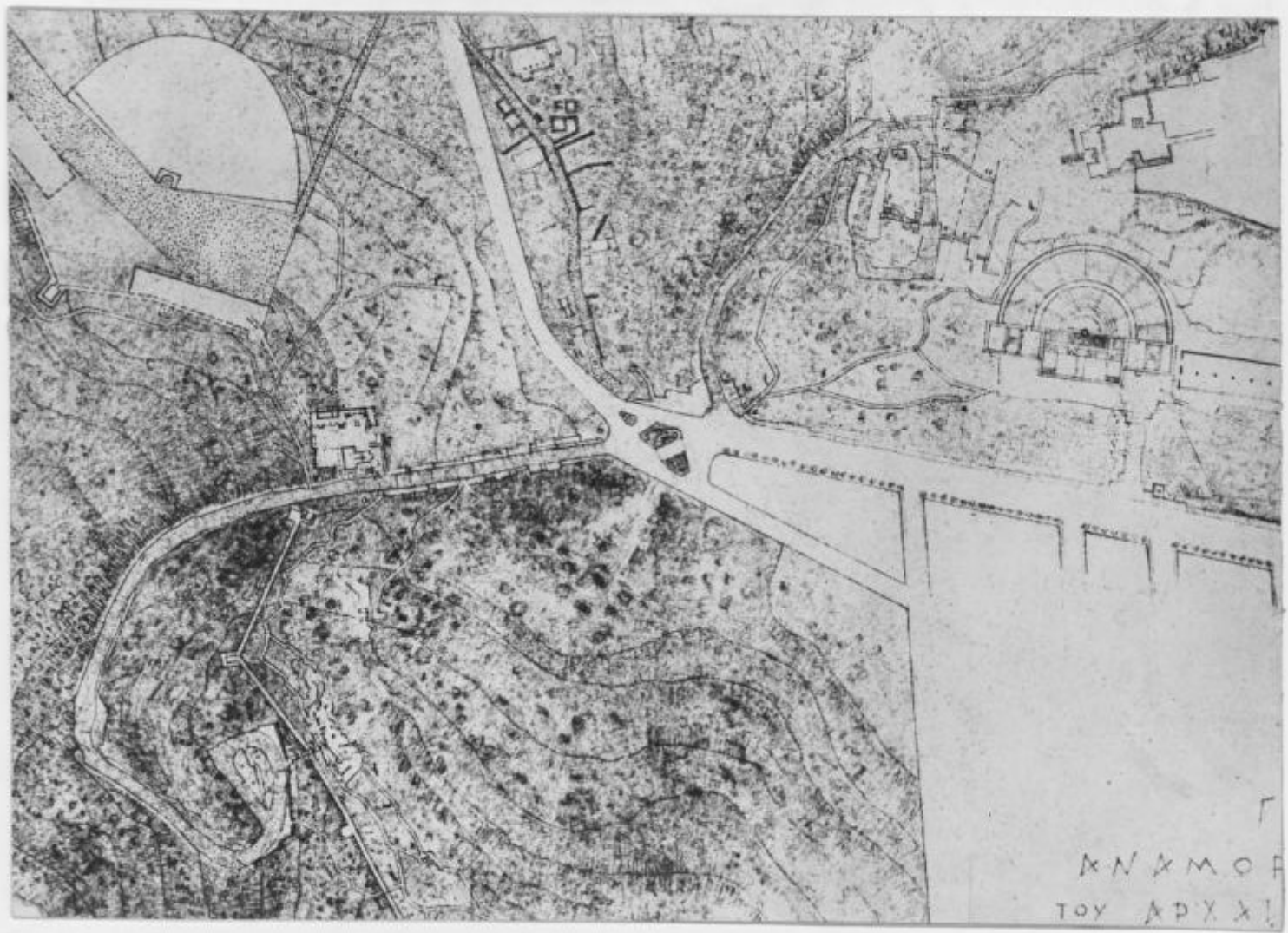
Άποψη της πόλης από τον λόφο του Φιλοπάππου με την Ακρόπολη στο βάθος, Αθήνα, 1948

Άποψη της Ακρόπολης από τον λόφο του Φιλοπάππου, Αθήνα, 1969

Φωτογραφίες του χώρου στον οποίον γίνεται αναφορά ως "Η Φυλακή του Σωκράτη" από το 1893.

Διαμορφώσεις Πικιώνη στους λόφους Ακροπόλεως και Φιλοπάππου, 1959

Πλακόστρωτα τμήματα διαδρομών

‘Με μεγάλη έκπληξη ένιωσα το τοπίο σχεδόν να κινείται καθώς η βαρύτητα του σώματος μου και η χειροπιαστή θαρρείς έλξη του πλακόστρωτου τραβούσαν το σώμα μου προς τα κάτω, μέσα στον κυματώδη λαβύρινθο του εδάφους. Ήταν μια τοποθεσία που έπρεπε να προσεγγιστεί τόσο με το σώμα όσο και με τα μάτια.’

Kenneth Frampton “Dimitris Pikionis, A Sentimental Topography”, AA, London 1989, ζ.6

Σταδιακή δενδροφύτευση των Λόφων κατά τη περίοδο του Μεσοπολέμου

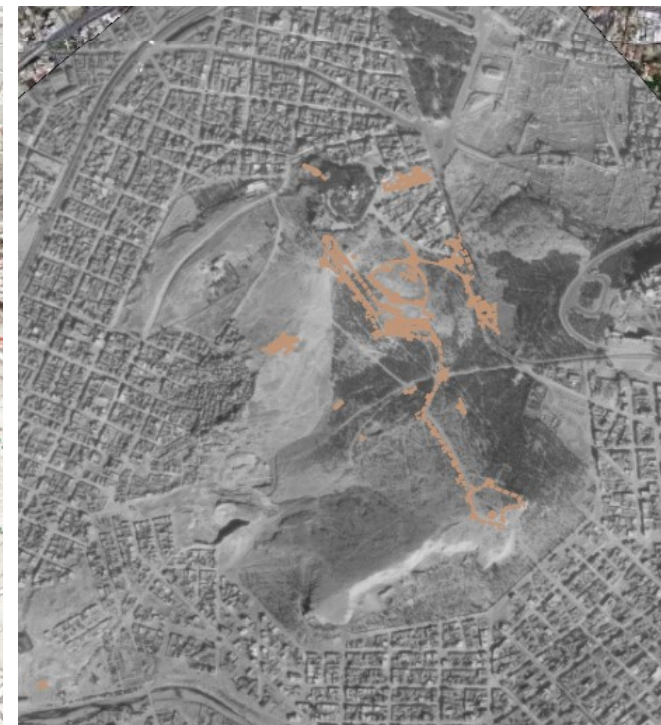
Υπαίθρια έκθεση γλυπτικής, Μπούκη Μπαμπάλου Νουκάκη, Αντώνης Νουκάκης, 2001-2003

Κλεάνθη και Schaubert | 1831-1832

Curtius & Kaupert | 1878

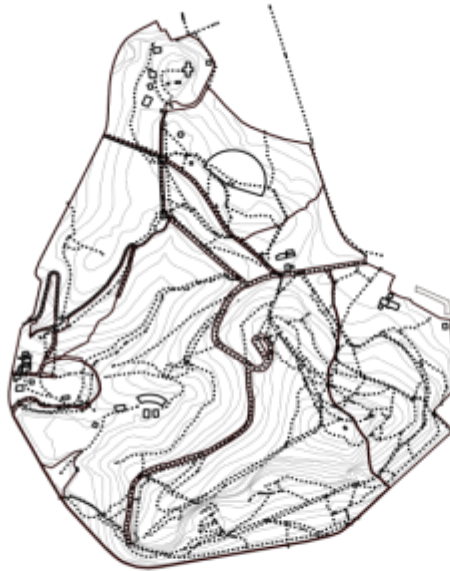

Αεροφωτογραφία BSA | 1944

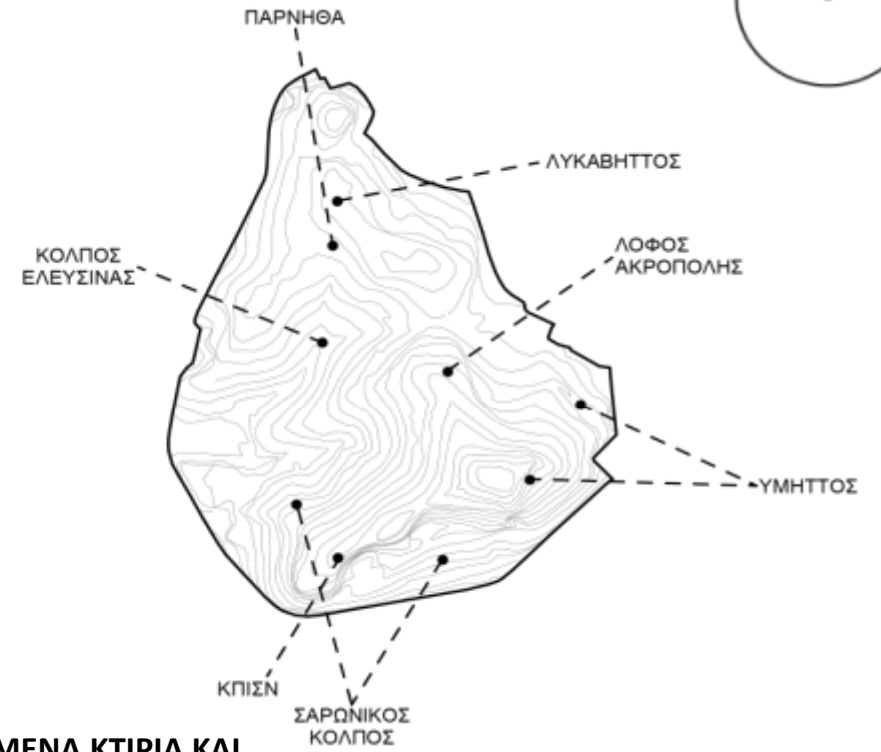
ΠΡΟΣΒΑΣΗ

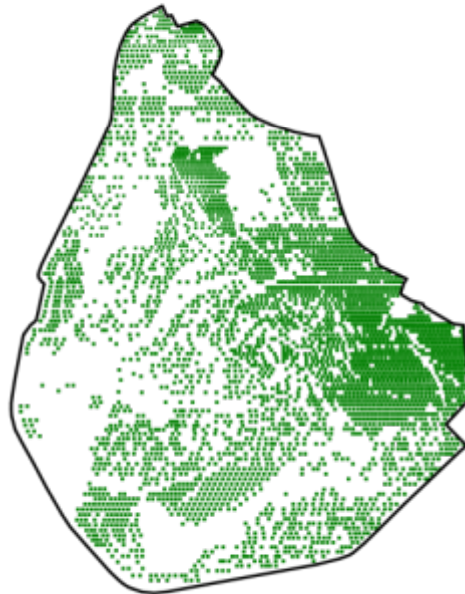
ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

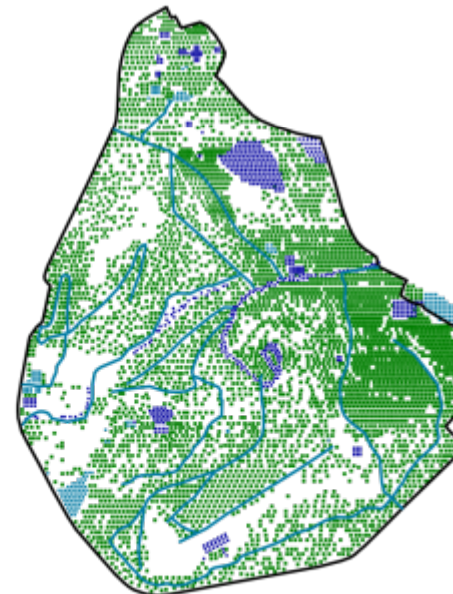
ΘΕΕΣ

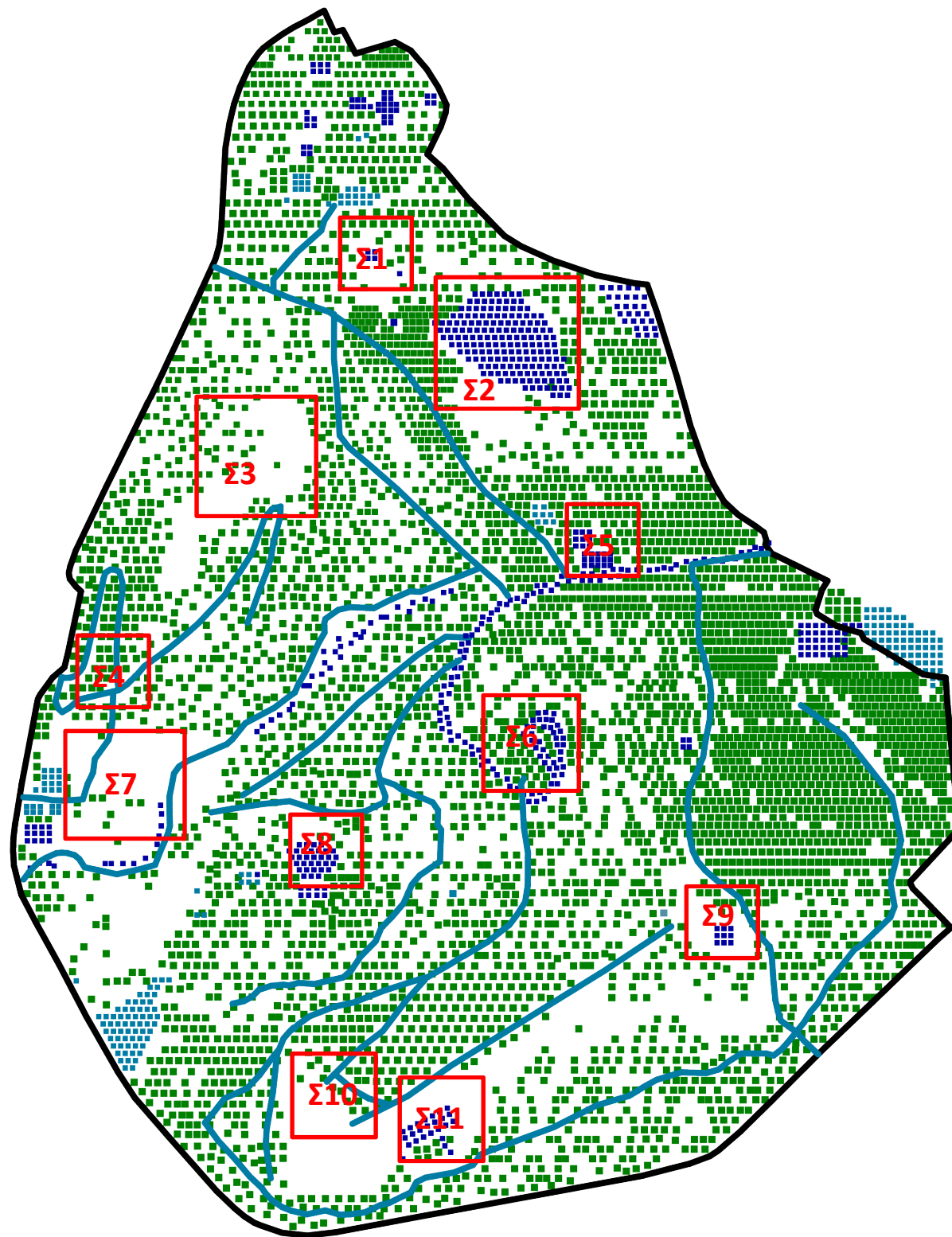

ΦΥΤΕΥΣΗ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Σημεία παρέμβασης

ενδιάμεσοι χώροι

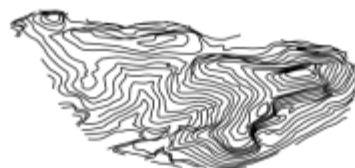
μονοπάτια

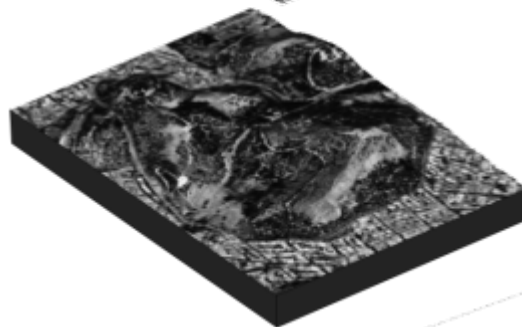
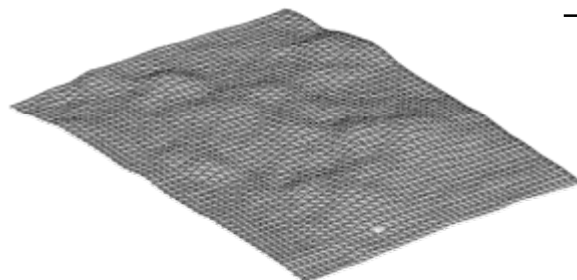
φύτευση

θραύσματα

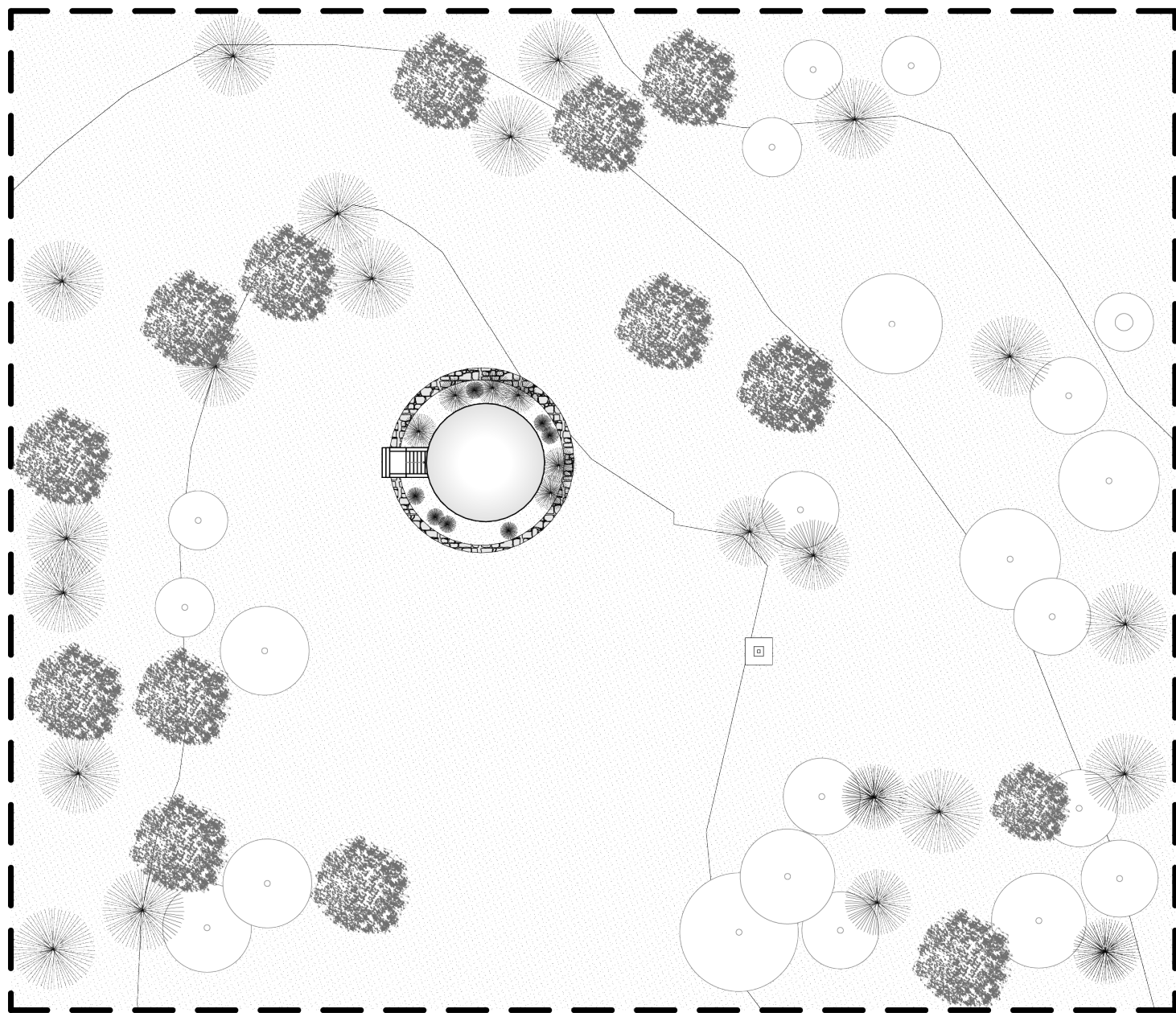
ανάγλυφο

έδαφος

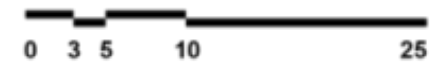
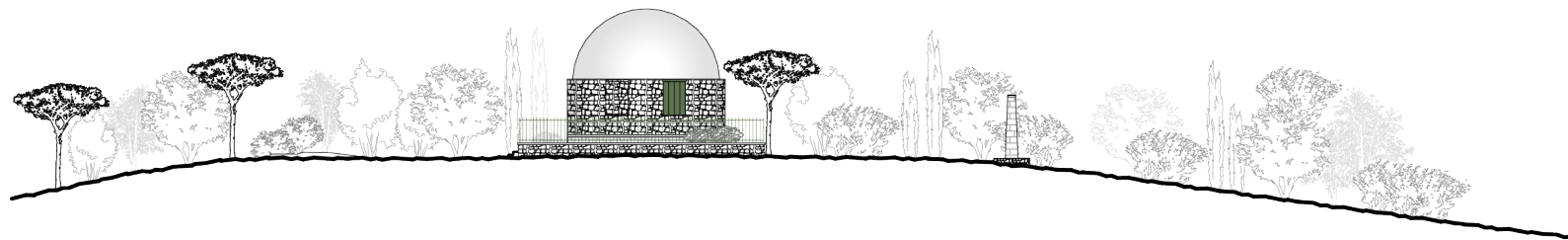
Αλληλεπικαλυπτόμενα επίπεδα ανάγνωσης

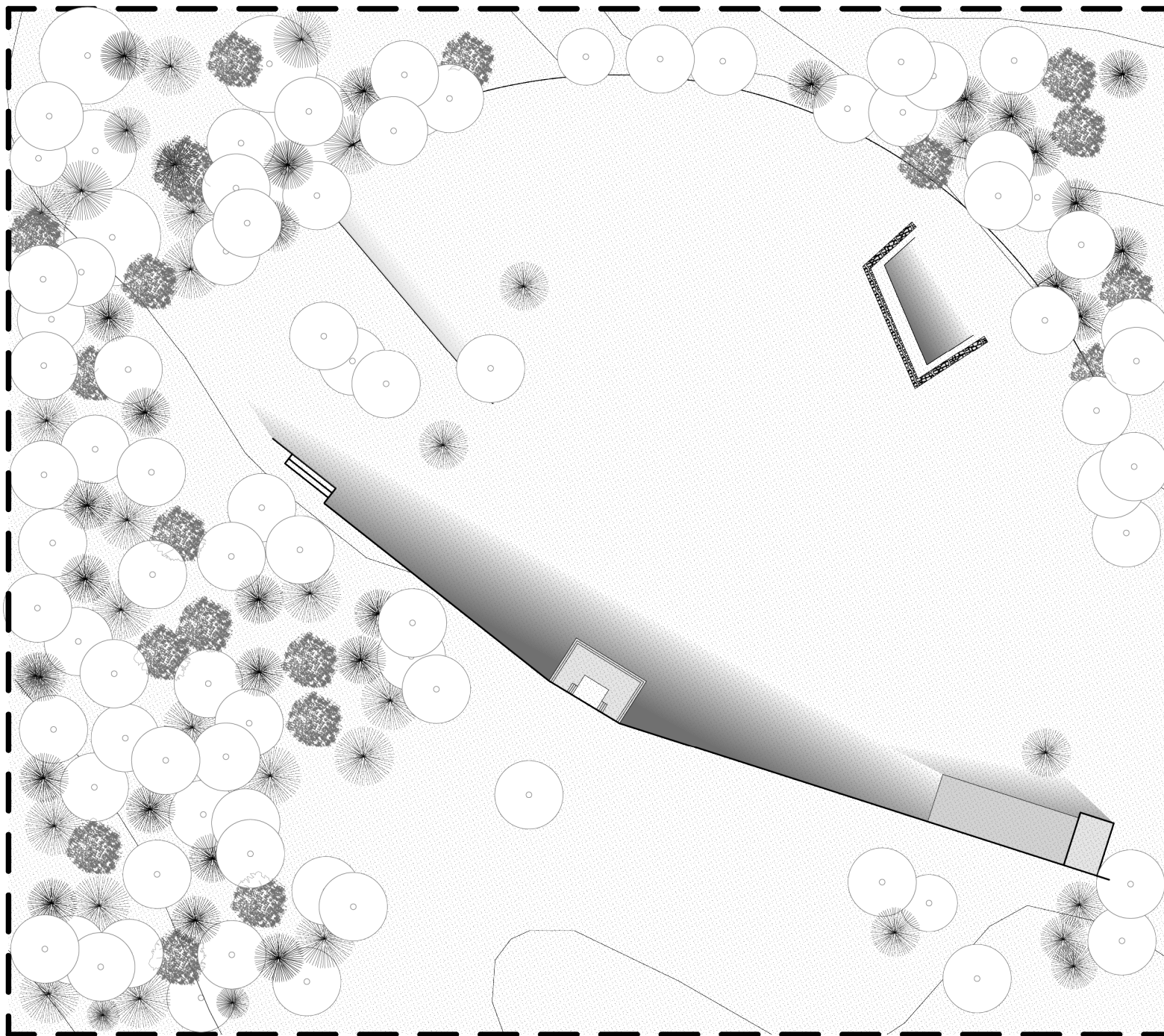

0 3 5 10 25

το τηλεσκόπιο _ κάτοψη Σ 1

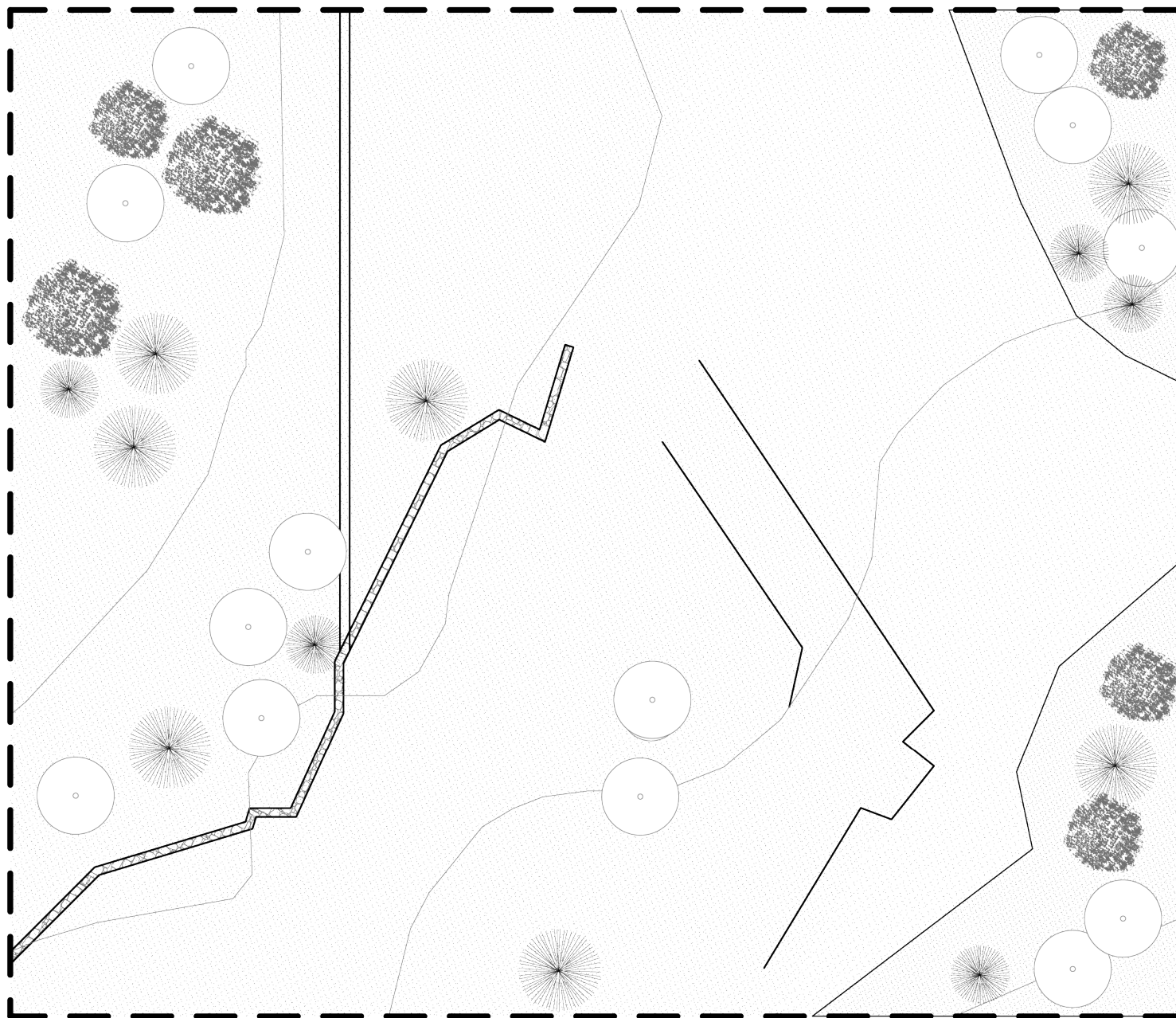
0 3 5 10 25

Πνύκα_ κάτοψη Σ 2

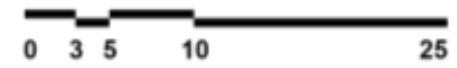
0 3 5 10 25

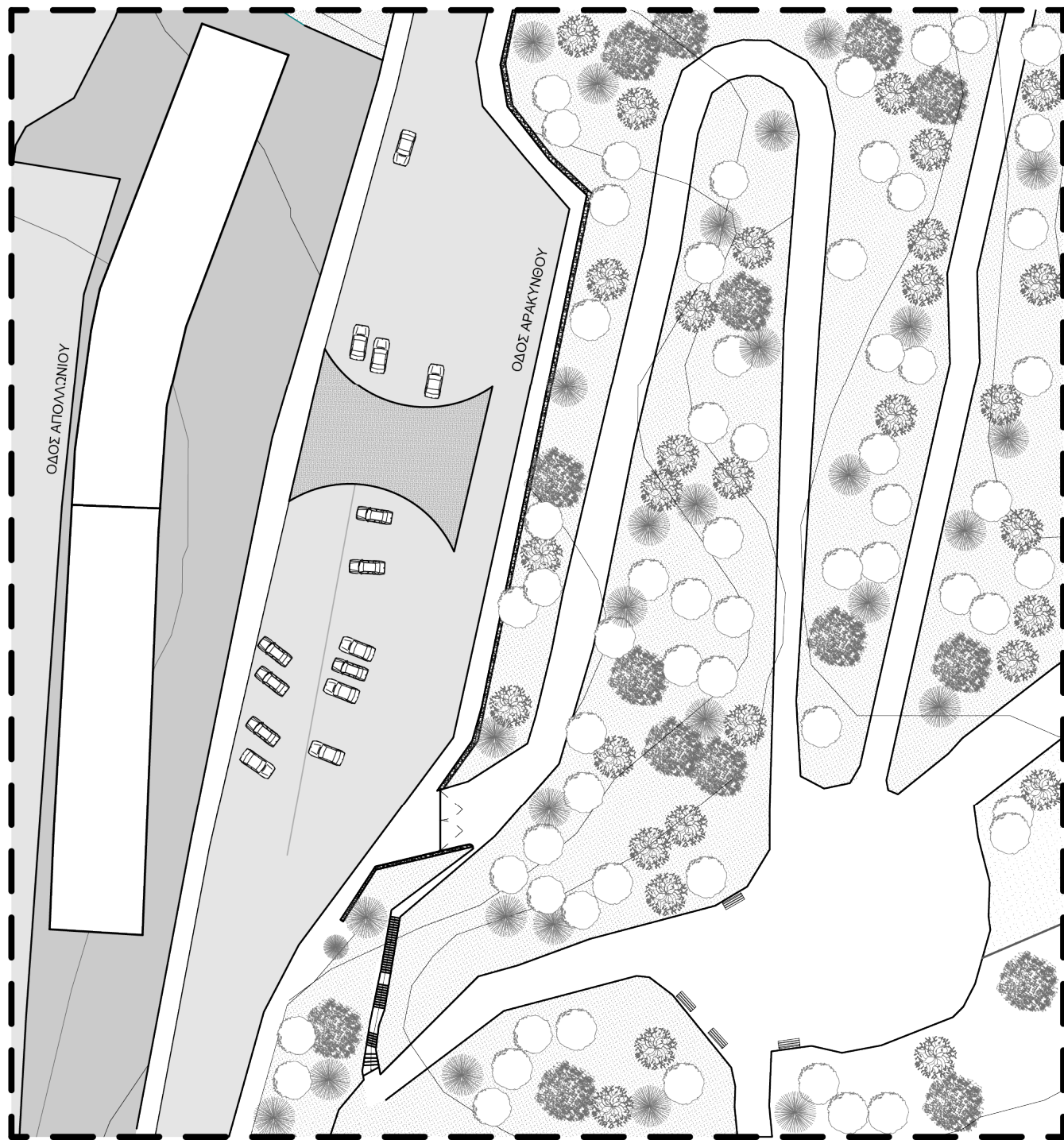

0 3 5 10 25

Πανόραμα_ κάτοψη Σ 3

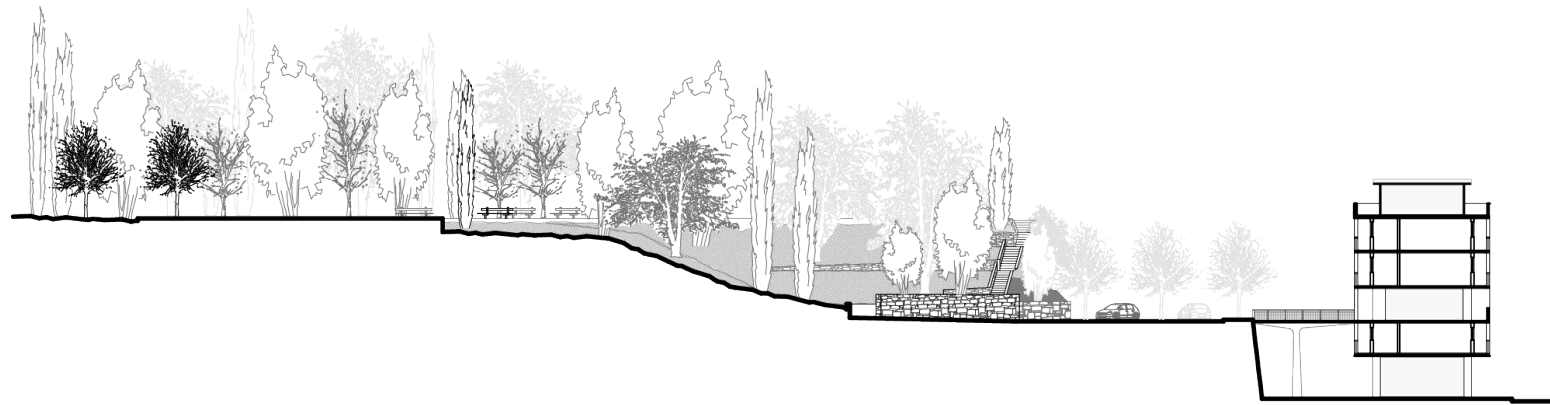
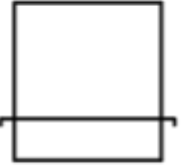

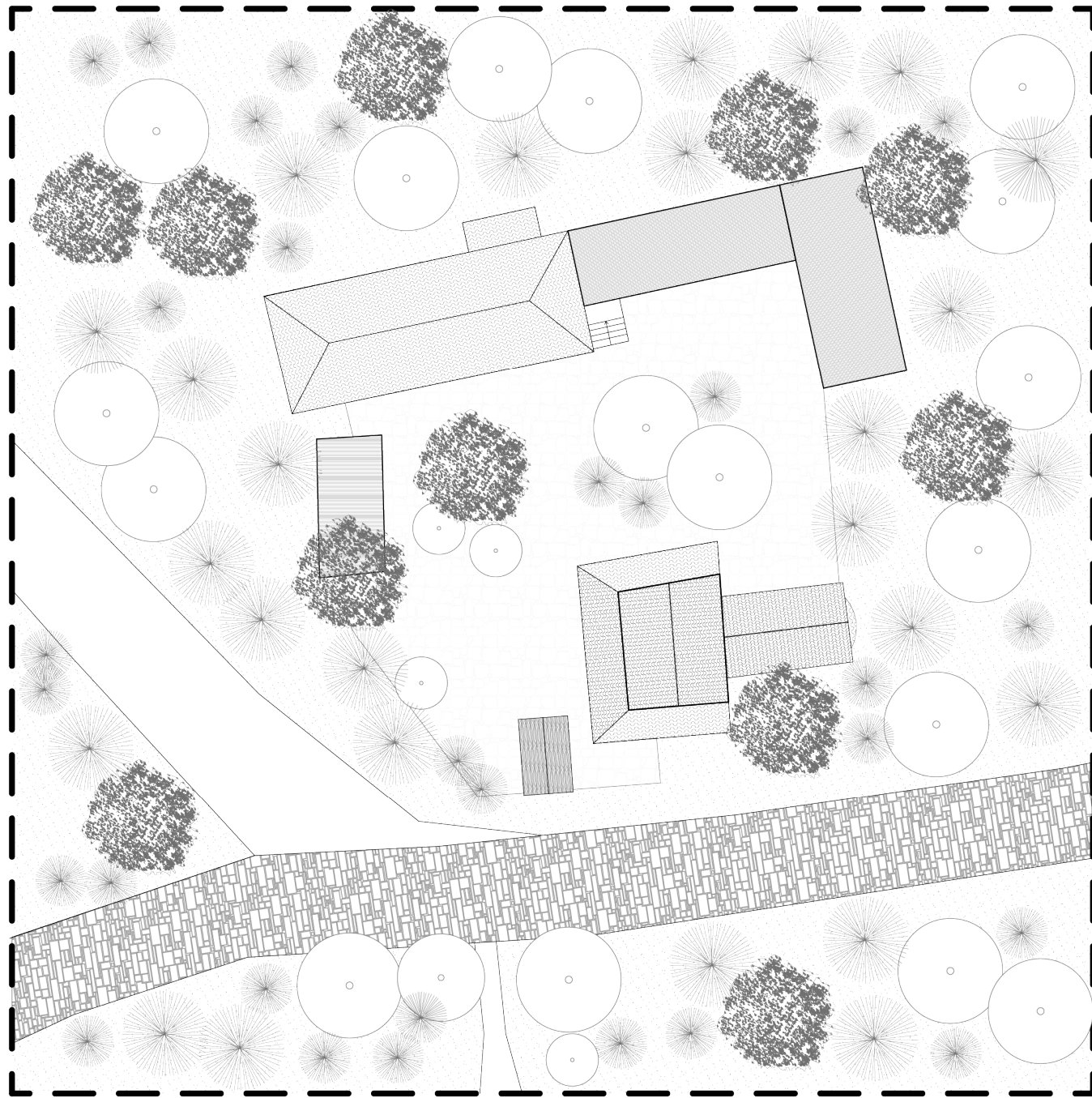
0 3 5 10 25

Το ξέφωτο_ κάτοψη Σ 4

0 3 5 10 25

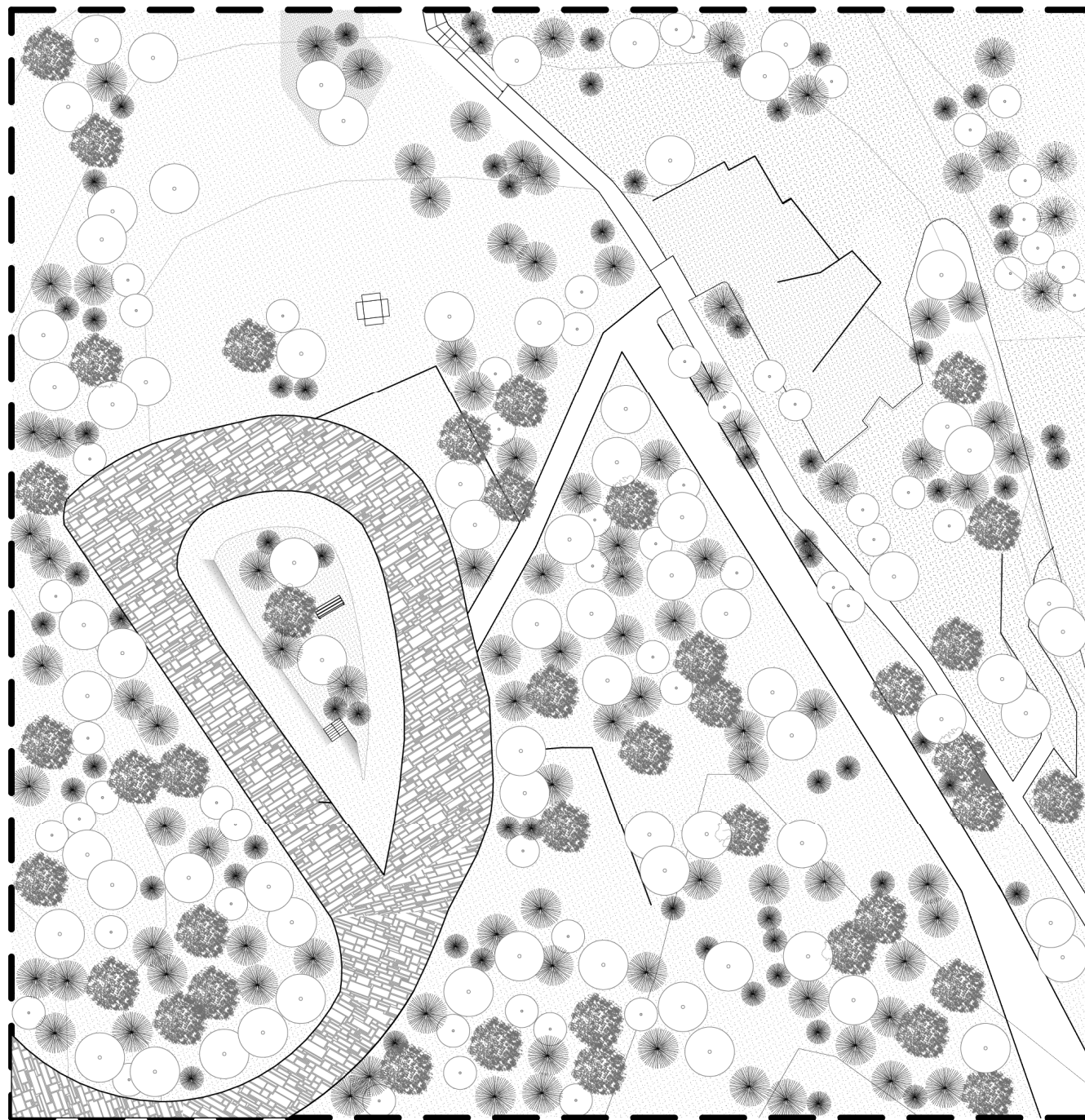

0 3 5 10 25

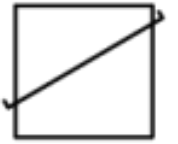
Ο Λουμπαρδιάρης_ κάτοψη Σ 5

0 3 5 10 25

0 3 5 10 25

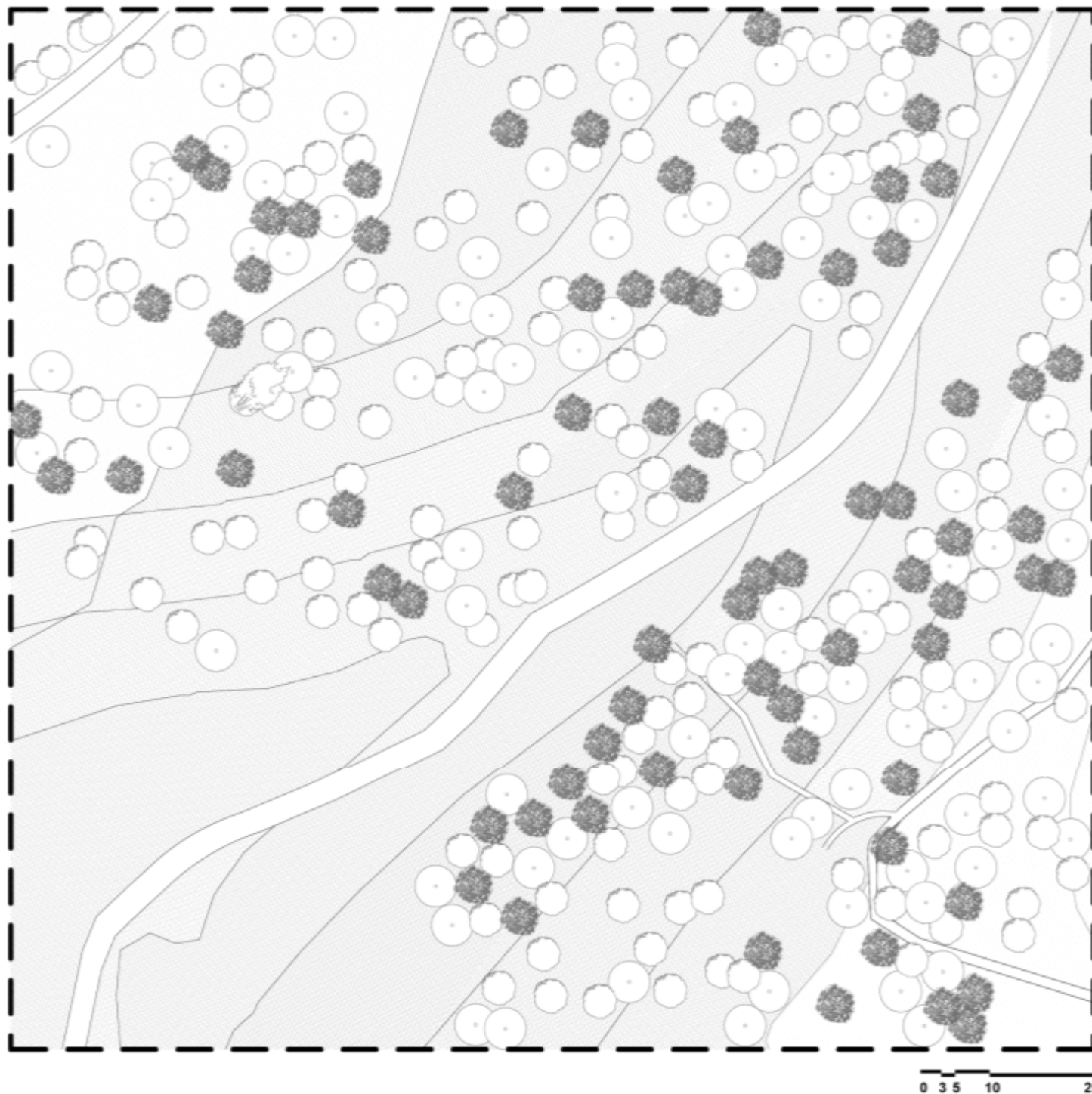
Ναός Αγίου Δημητρίου
Λουμπαρδιάρη

Διαμορφώσεις Δ. Πικιώνη
στον λόφο Φιλοπάππου

Διαμορφώσεις Δ. Πικιώνη
στον λόφο Ακροπόλεως

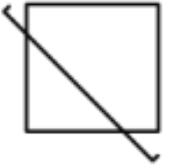

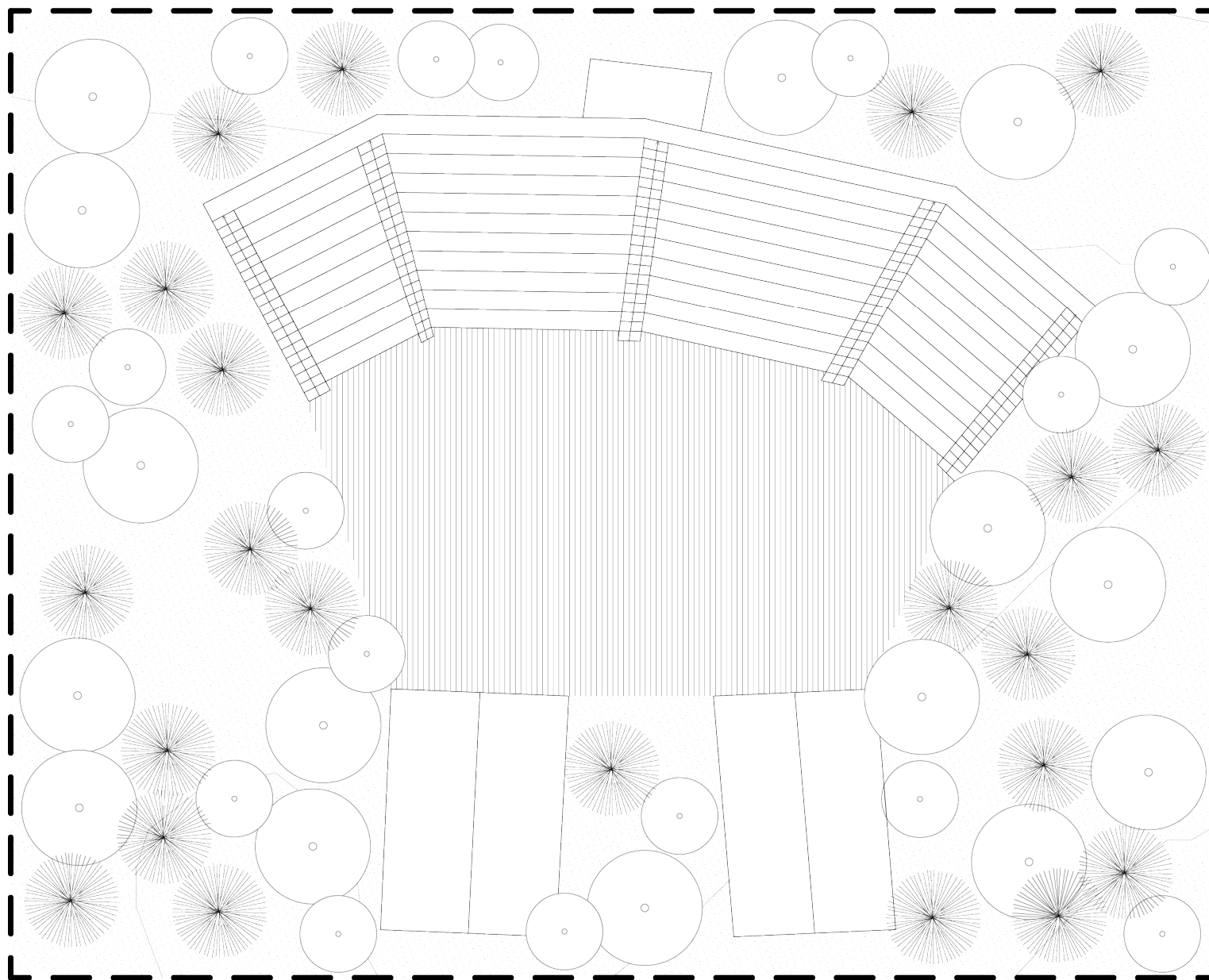

0 3 5 10 25

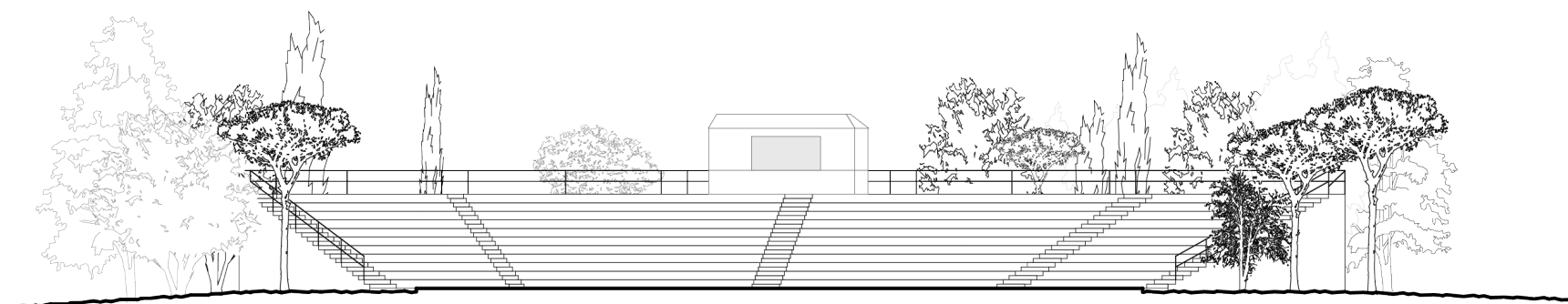

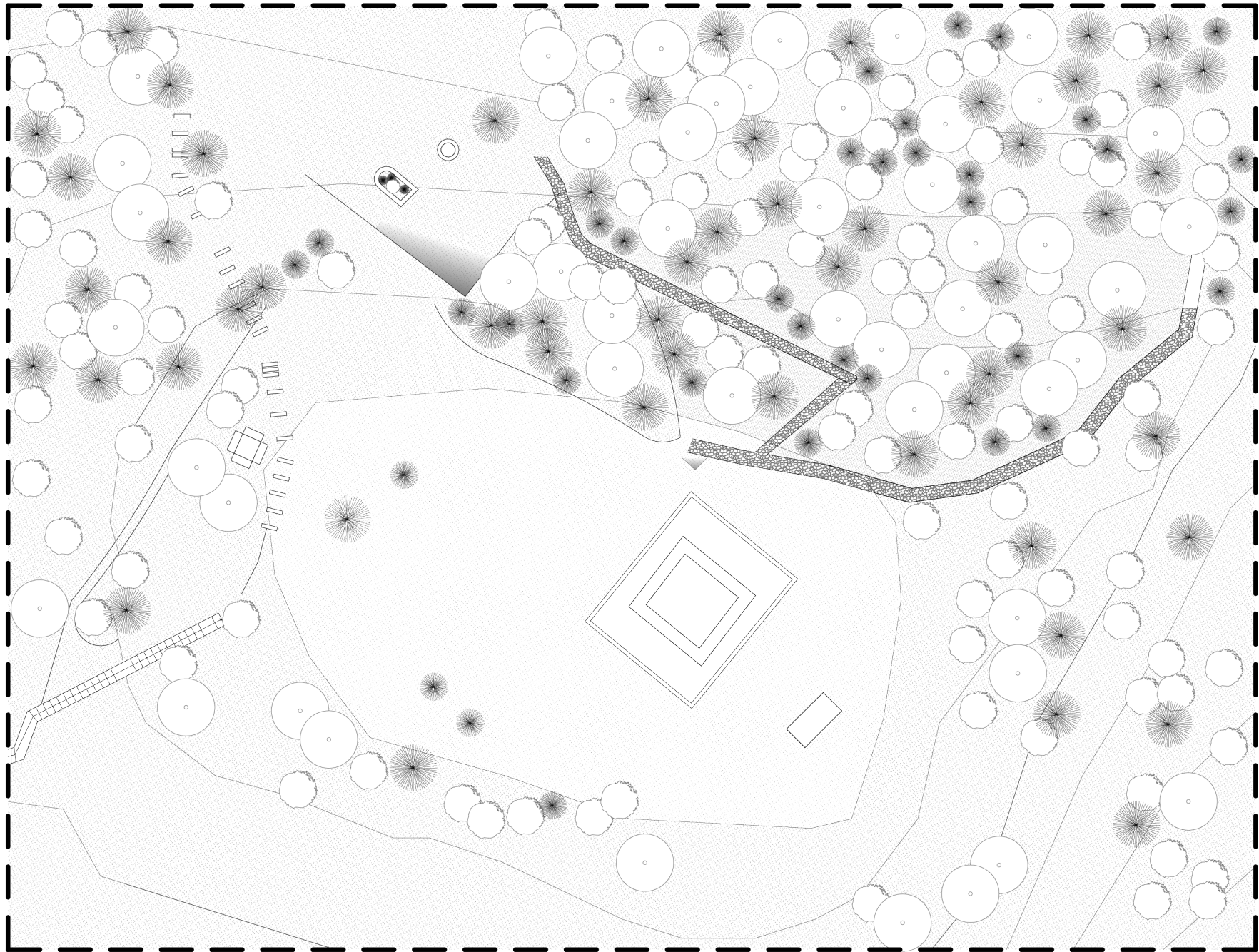

Θέατρο Δόρας Στράτου_ κάτοψη Σ 8

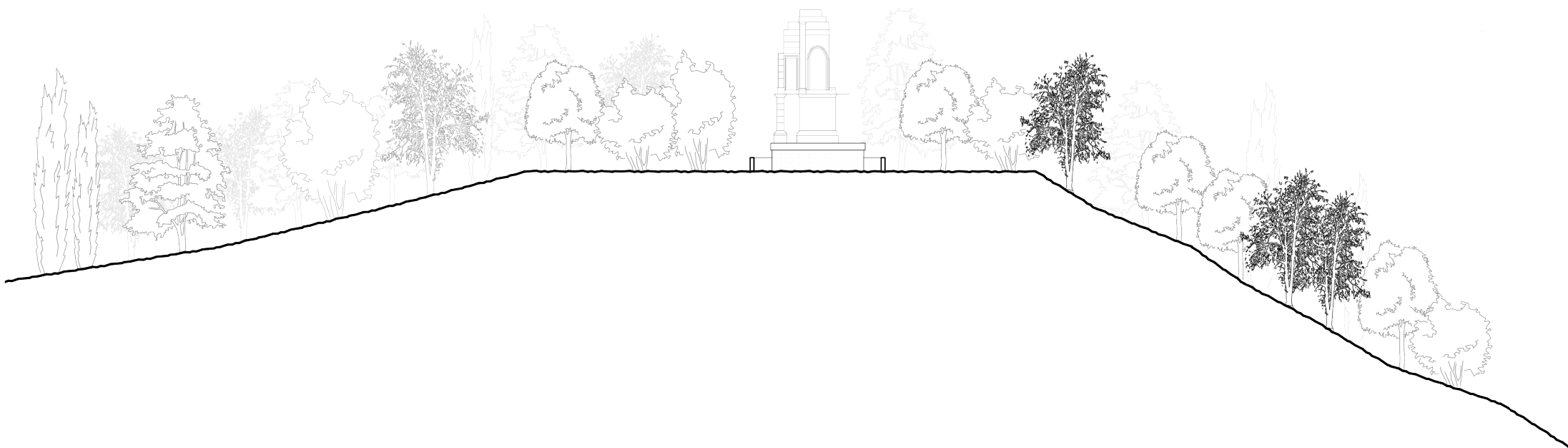
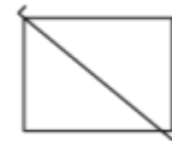

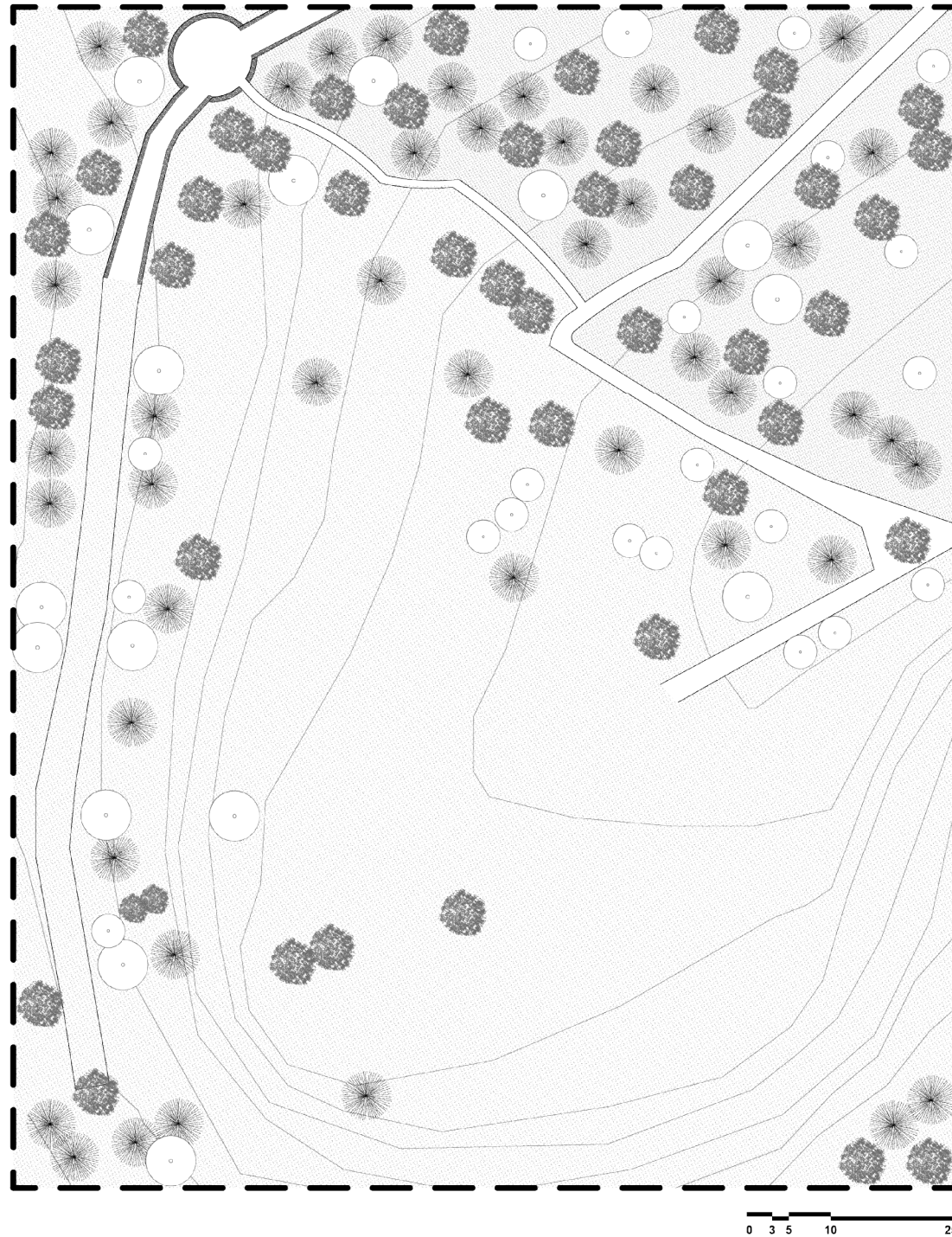

0 3 5 10 25

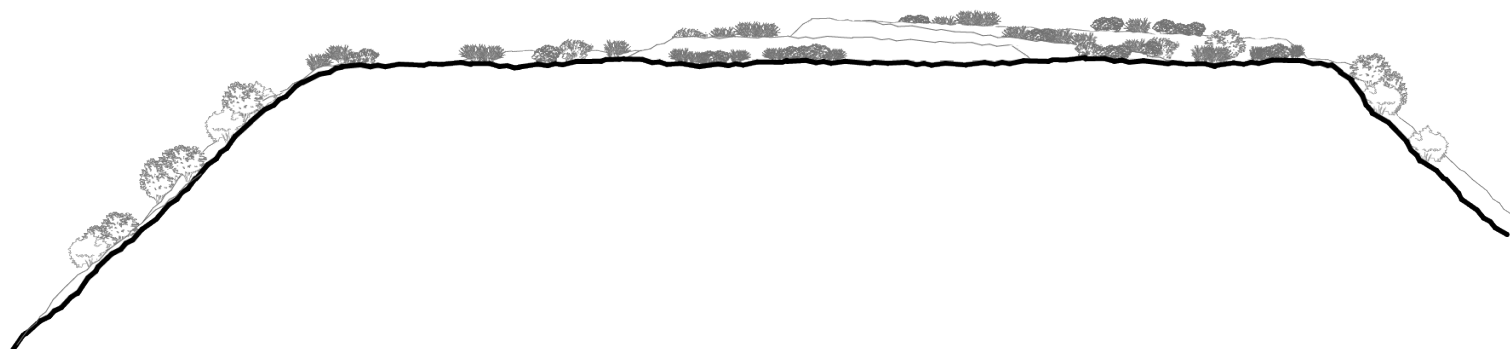
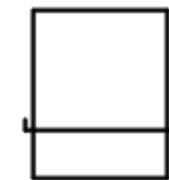

0 3 5 10 25

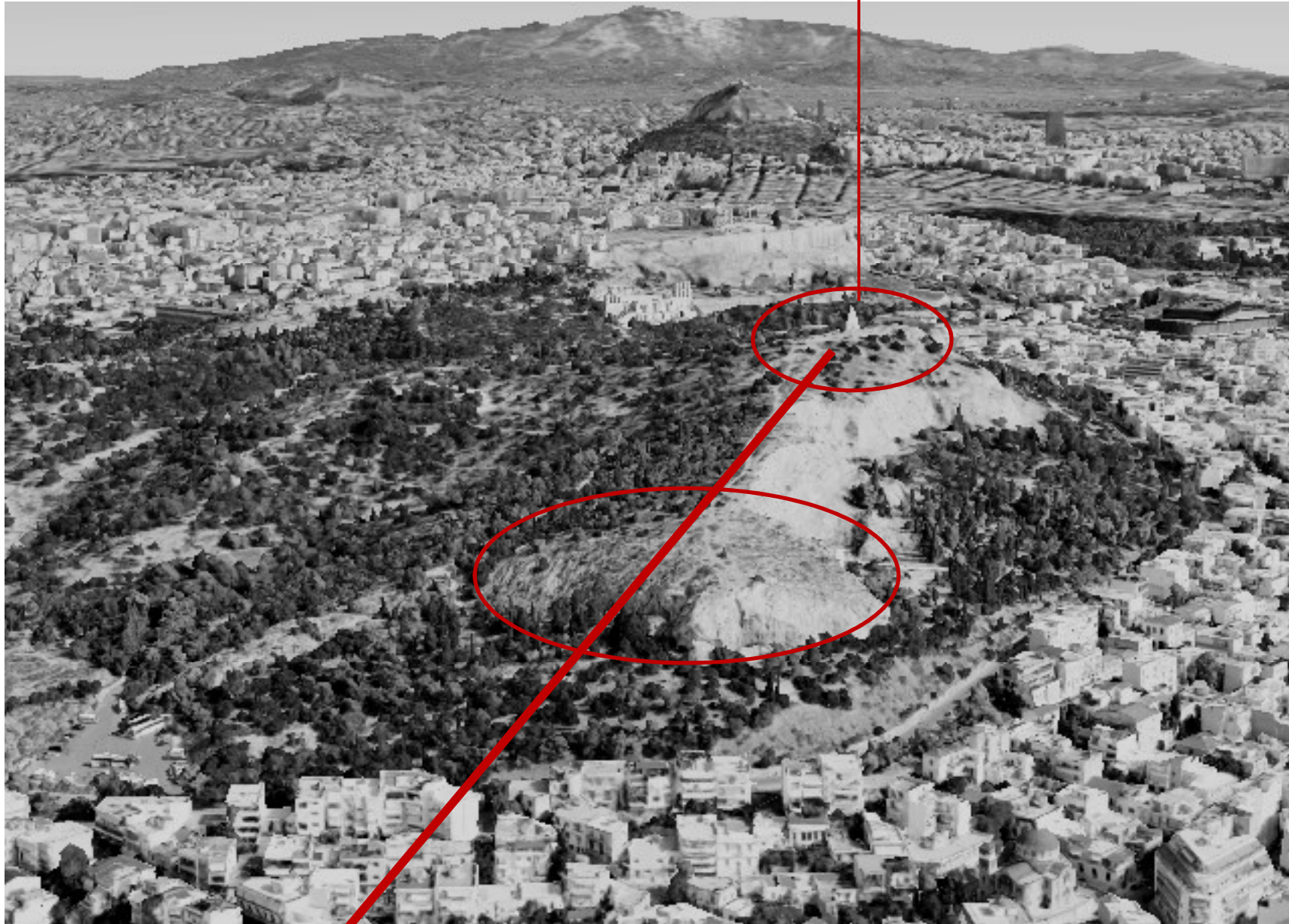

το πλάτωμα_ κάτοψη Σ 10

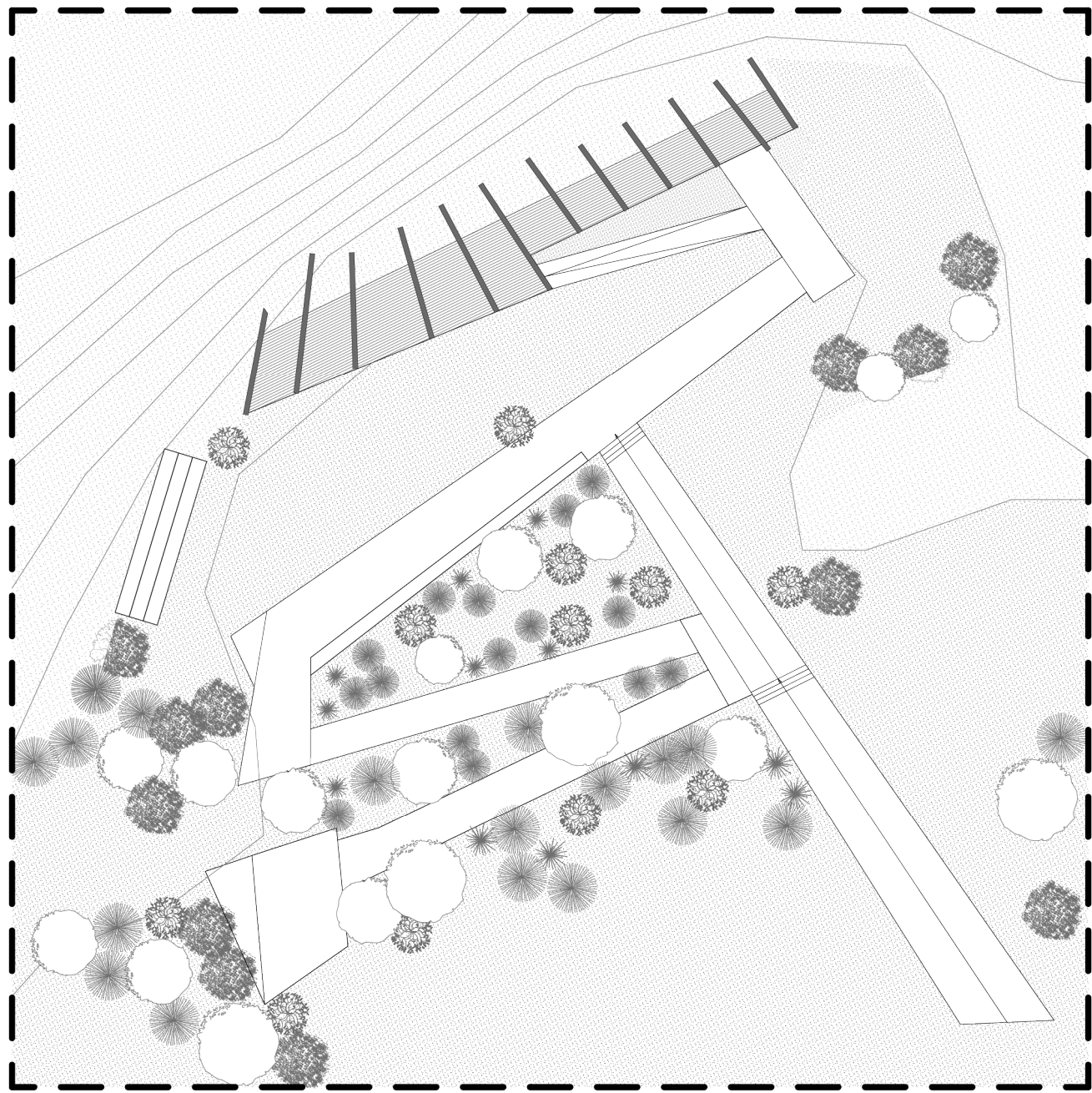
το πλάτωμα_ τομή Σ 10

Μνημείο Φιλόπαππου

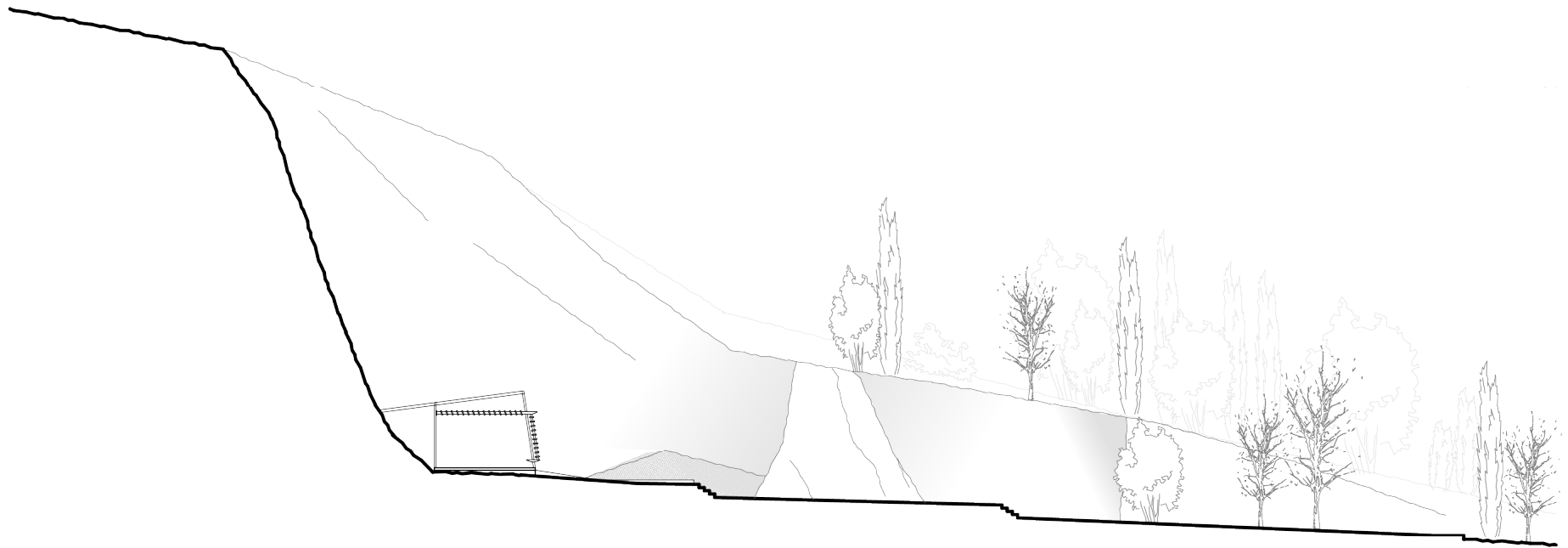
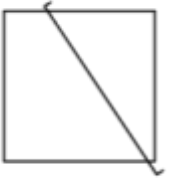
Συσχετισμοί σημείων

0 3 5 10 25

ο βράχος_ κάτοψη Σ 11

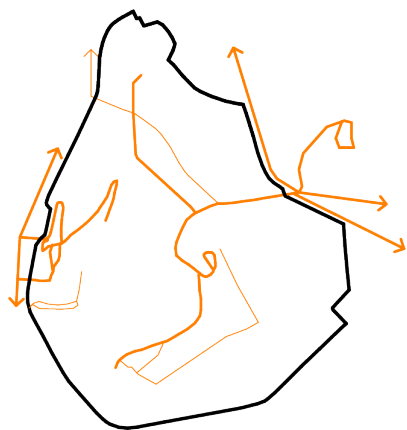

ο βράχος_ τομή Σ 11

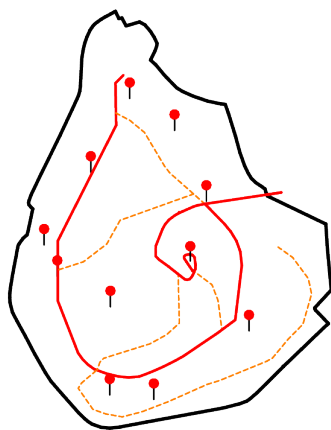

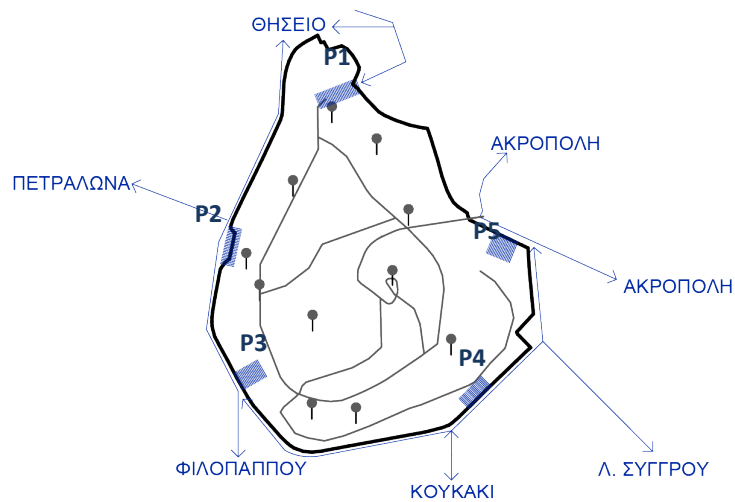
Masterplan

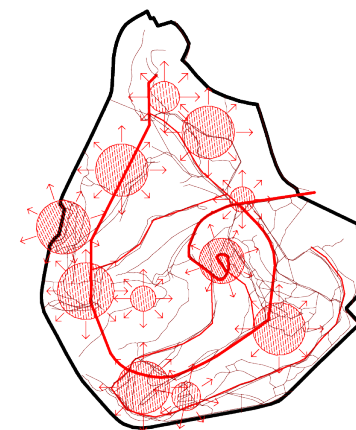
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

ΝΕΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

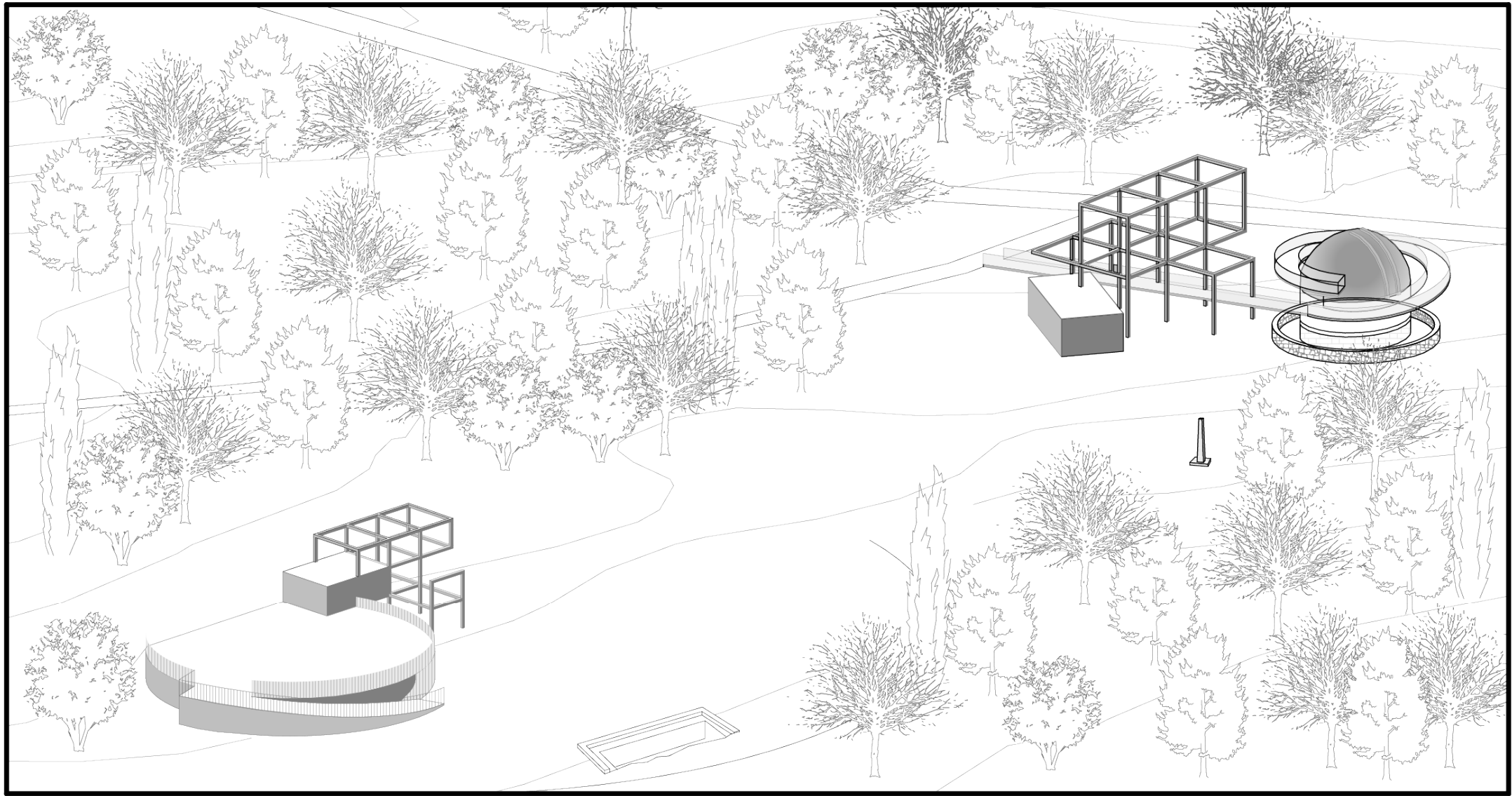

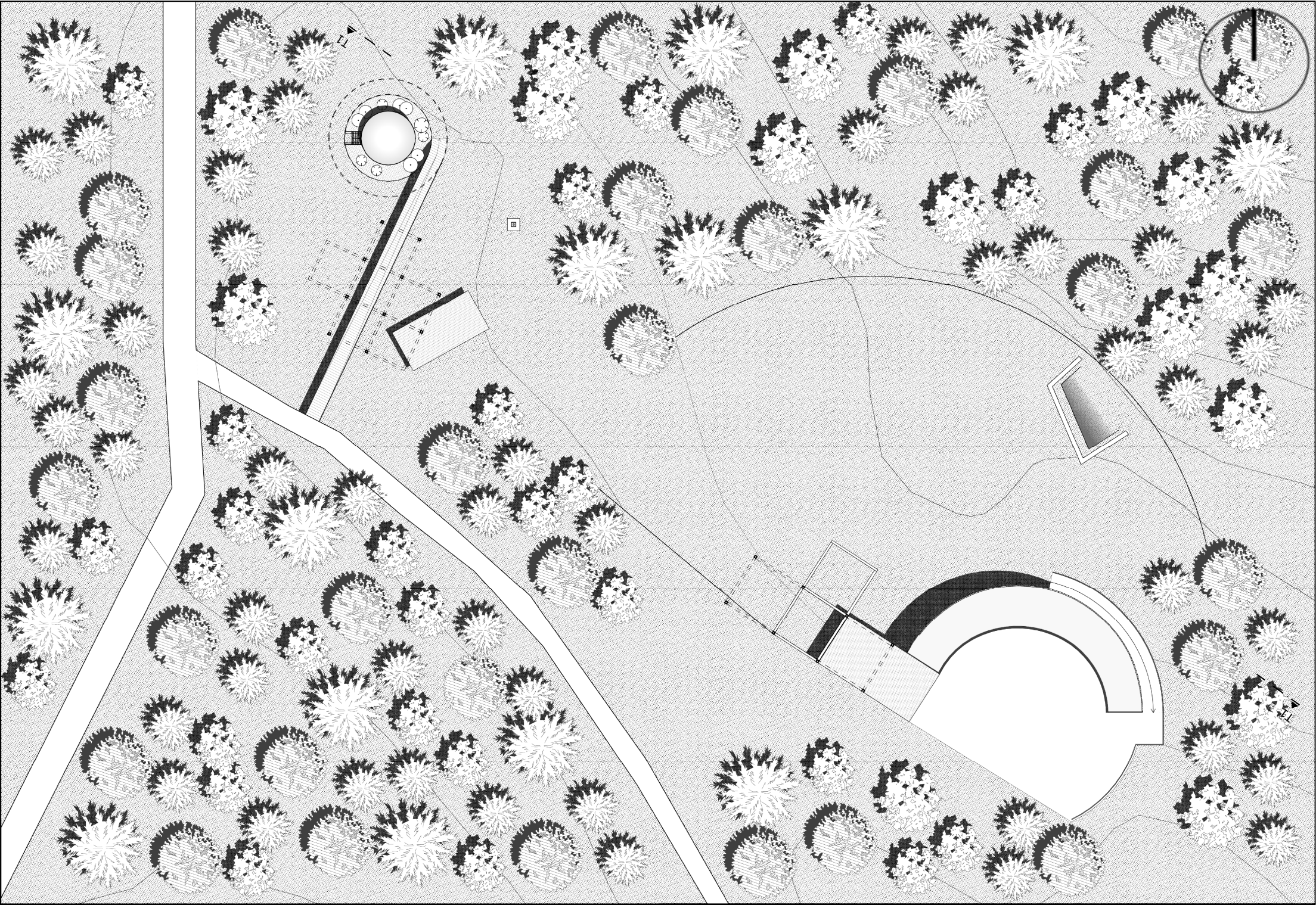
ΠΡΟΣΒΑΣΕΙΣ

ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΡΟΩΝ

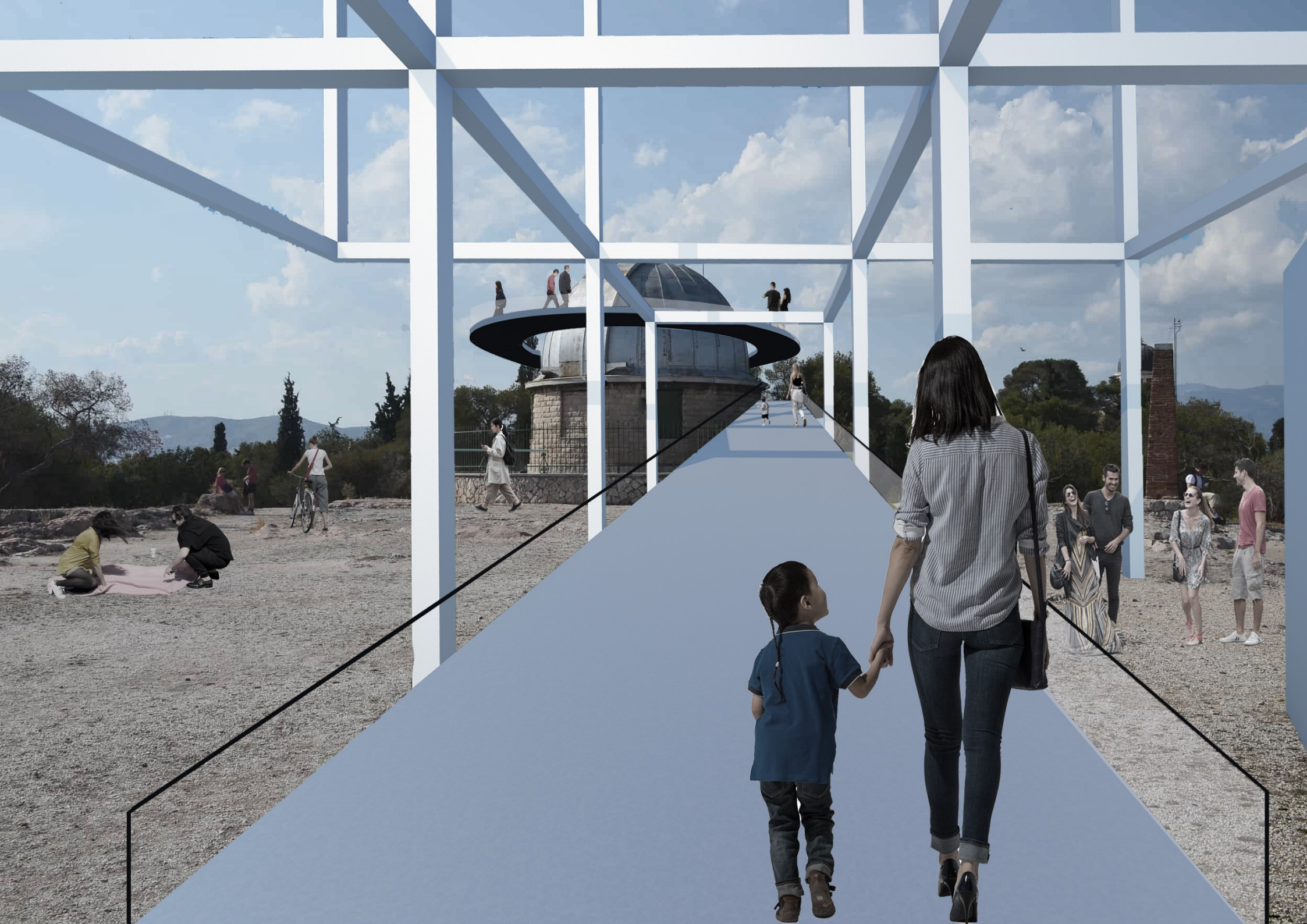

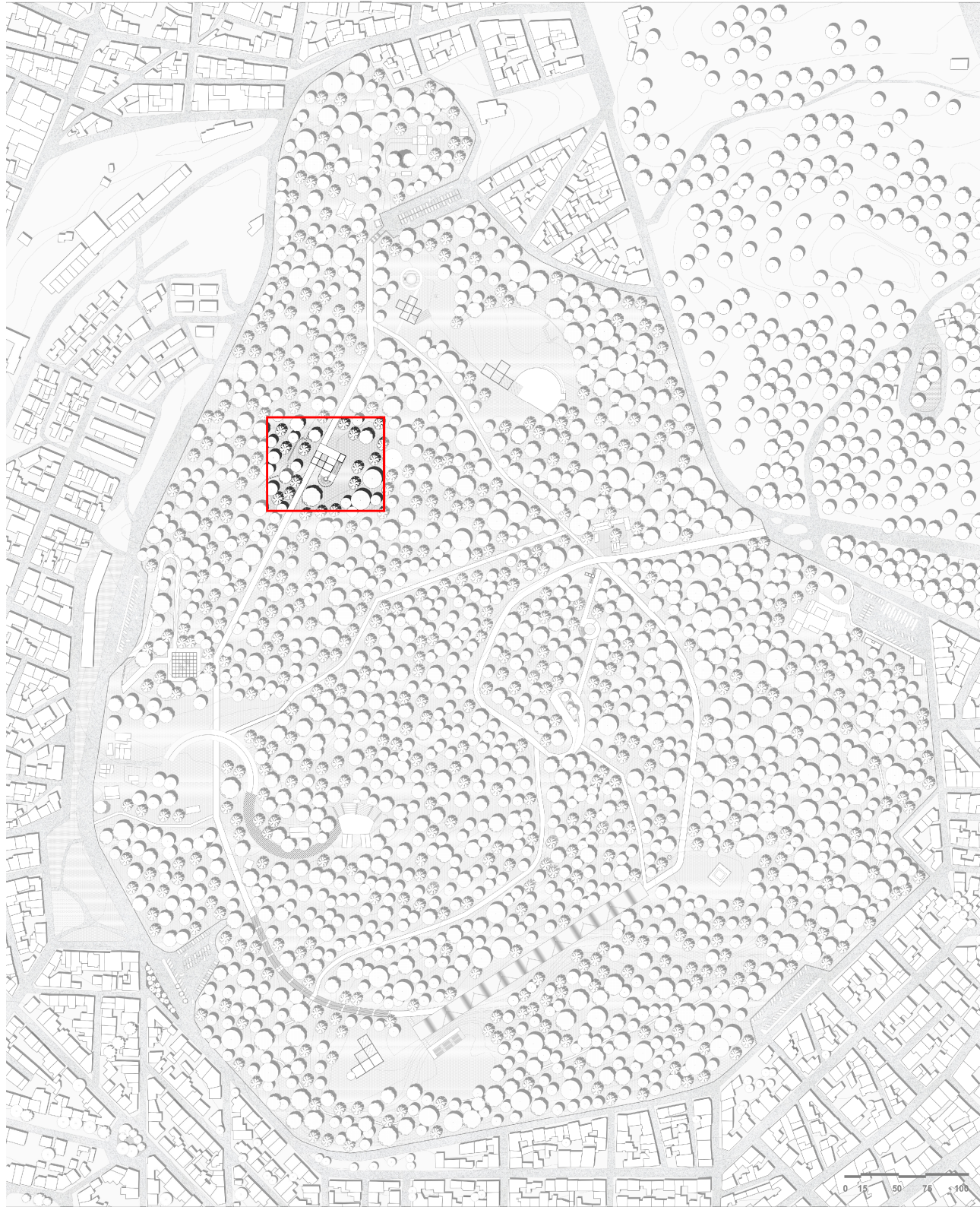

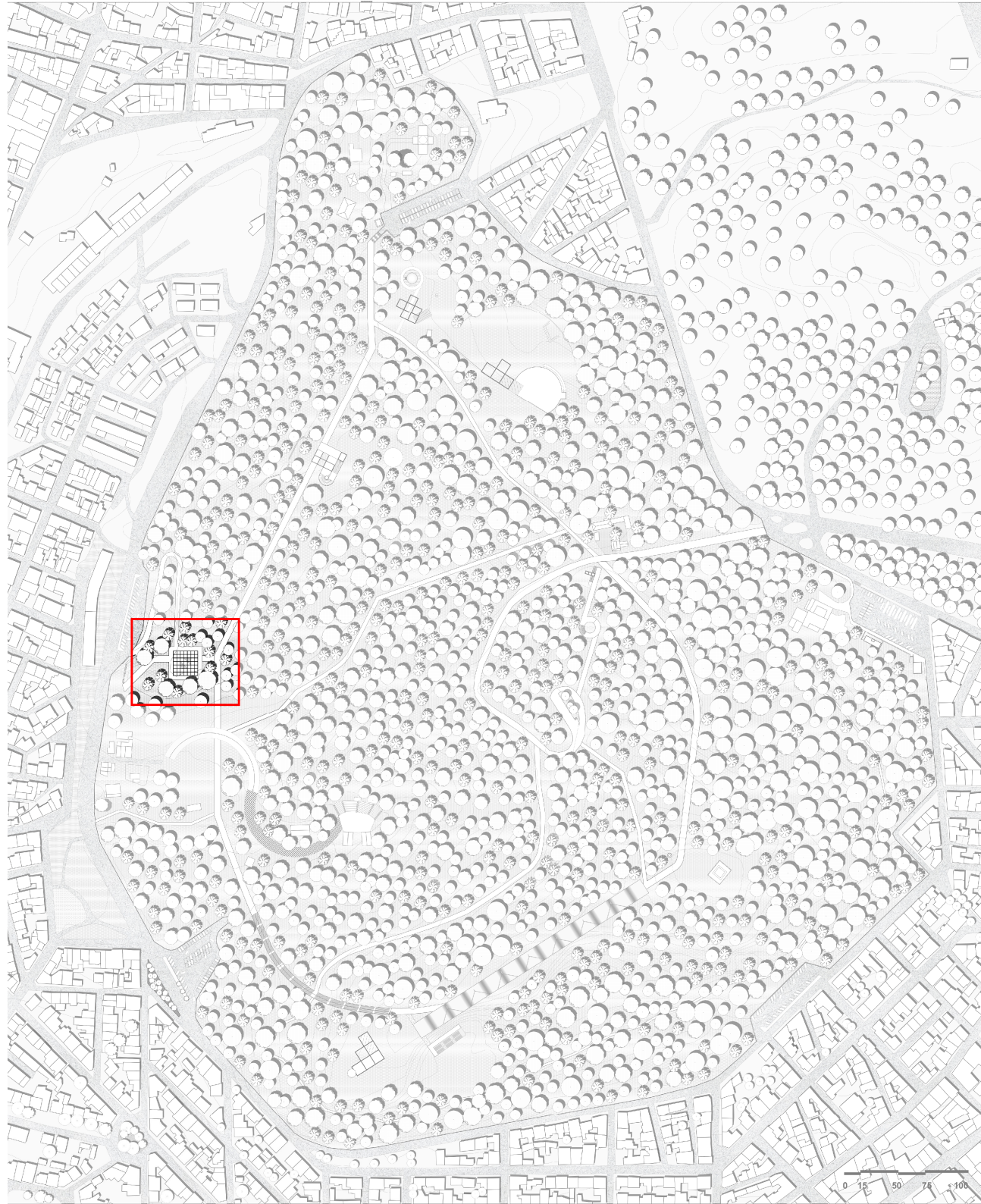

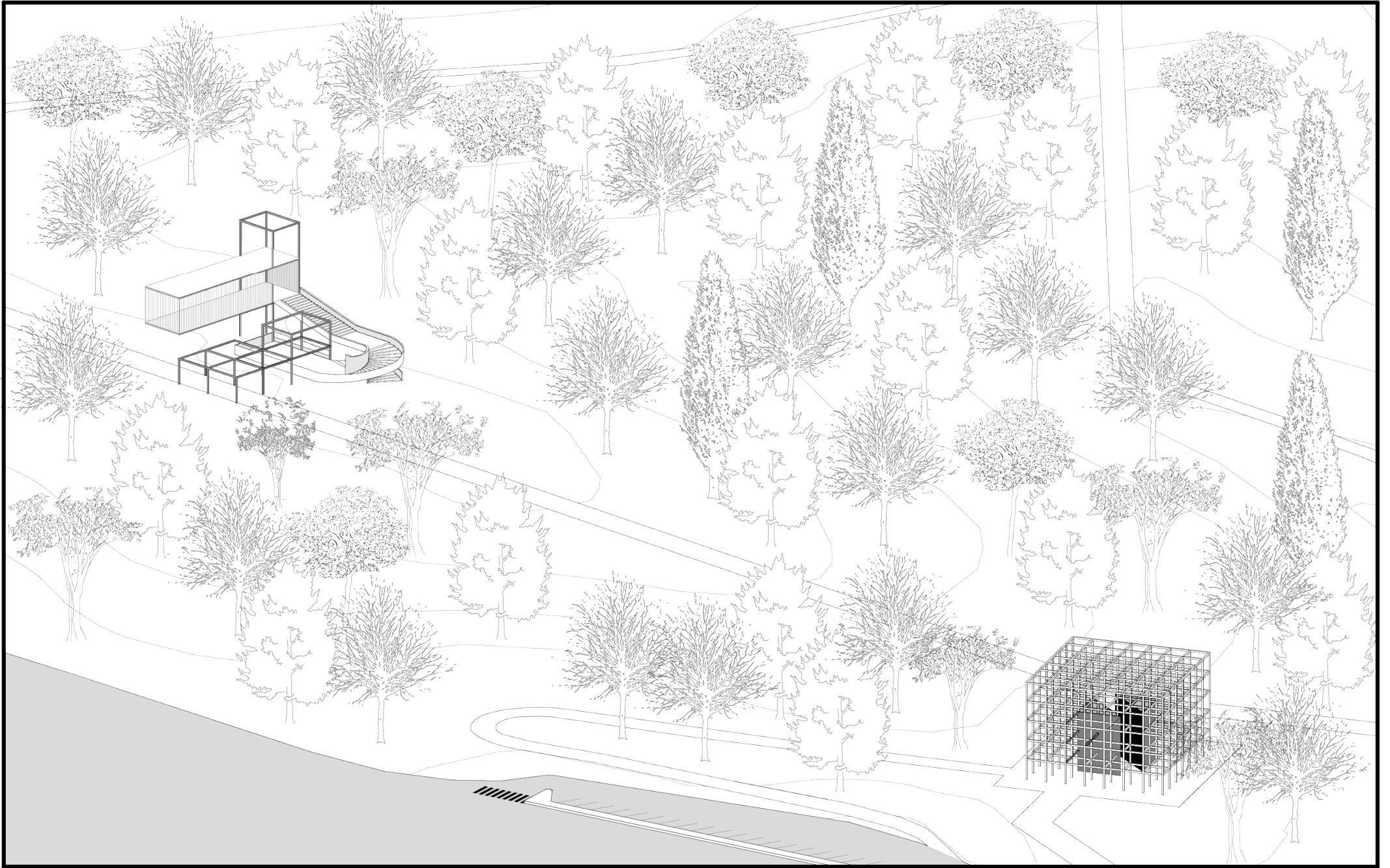
0 3 5 10 25

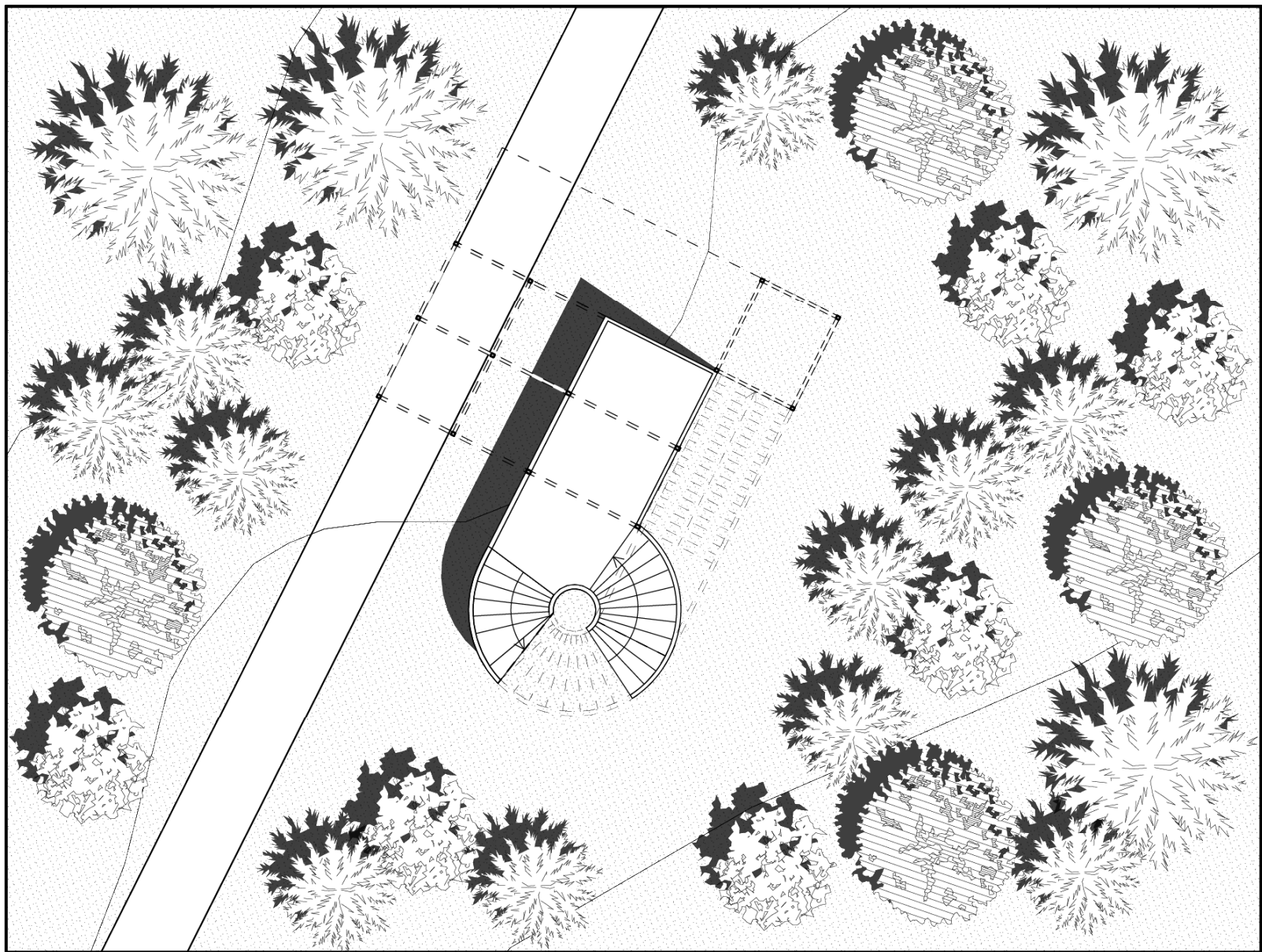

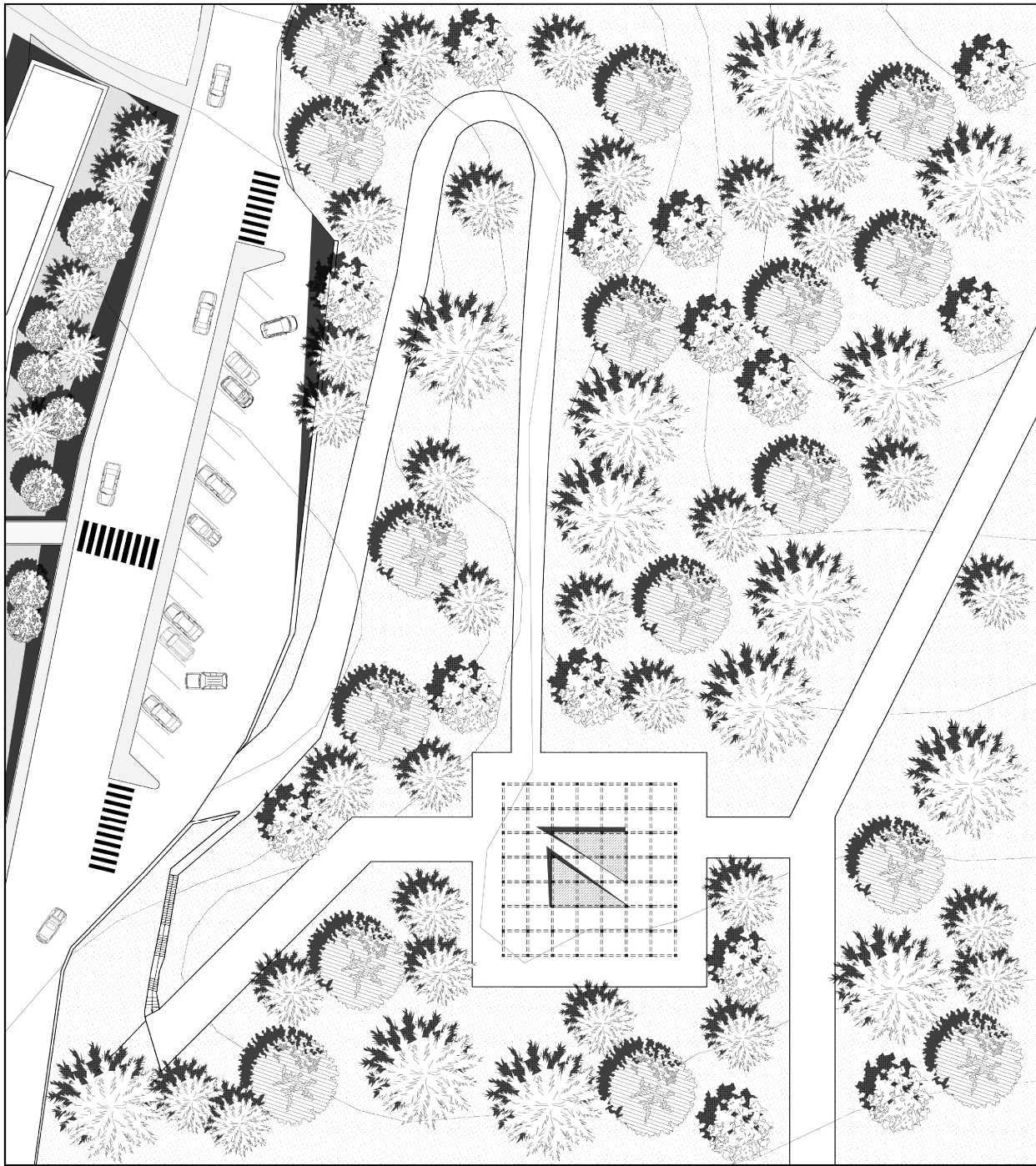

0 3 5 10 25

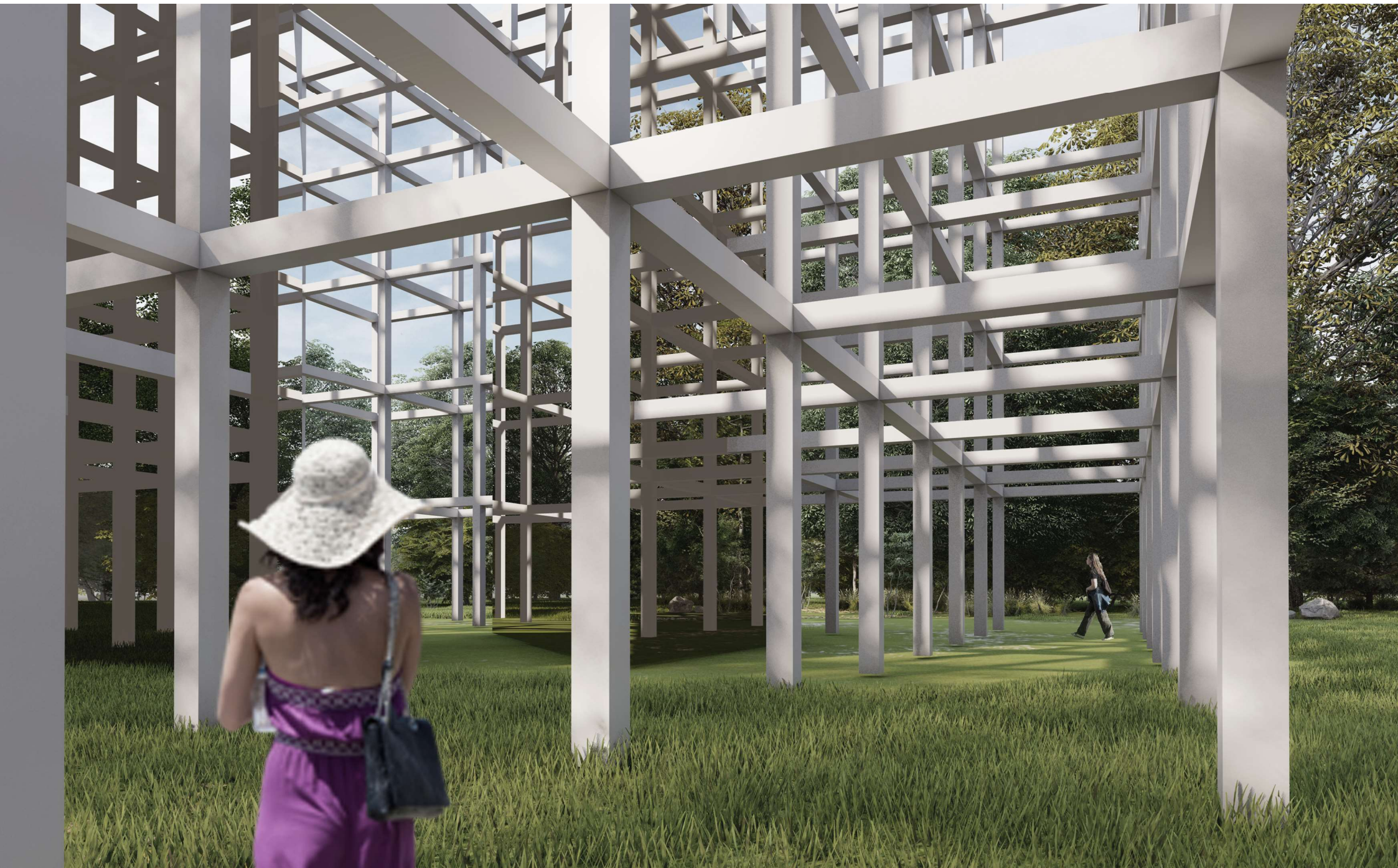

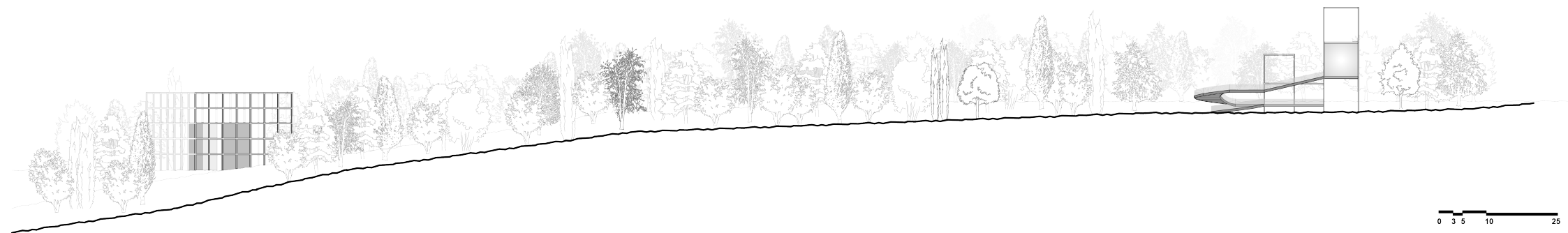

0 3 5 10 25

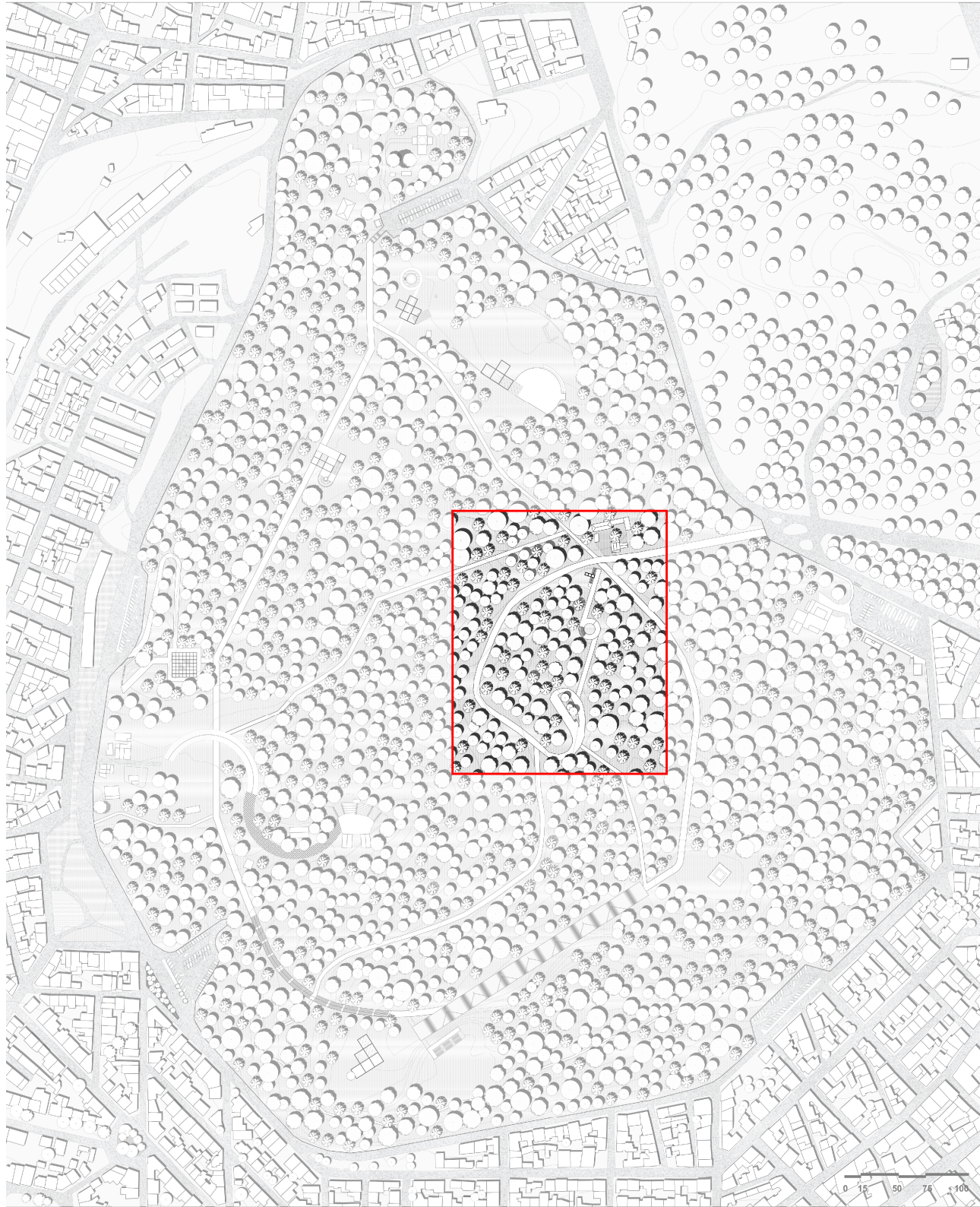

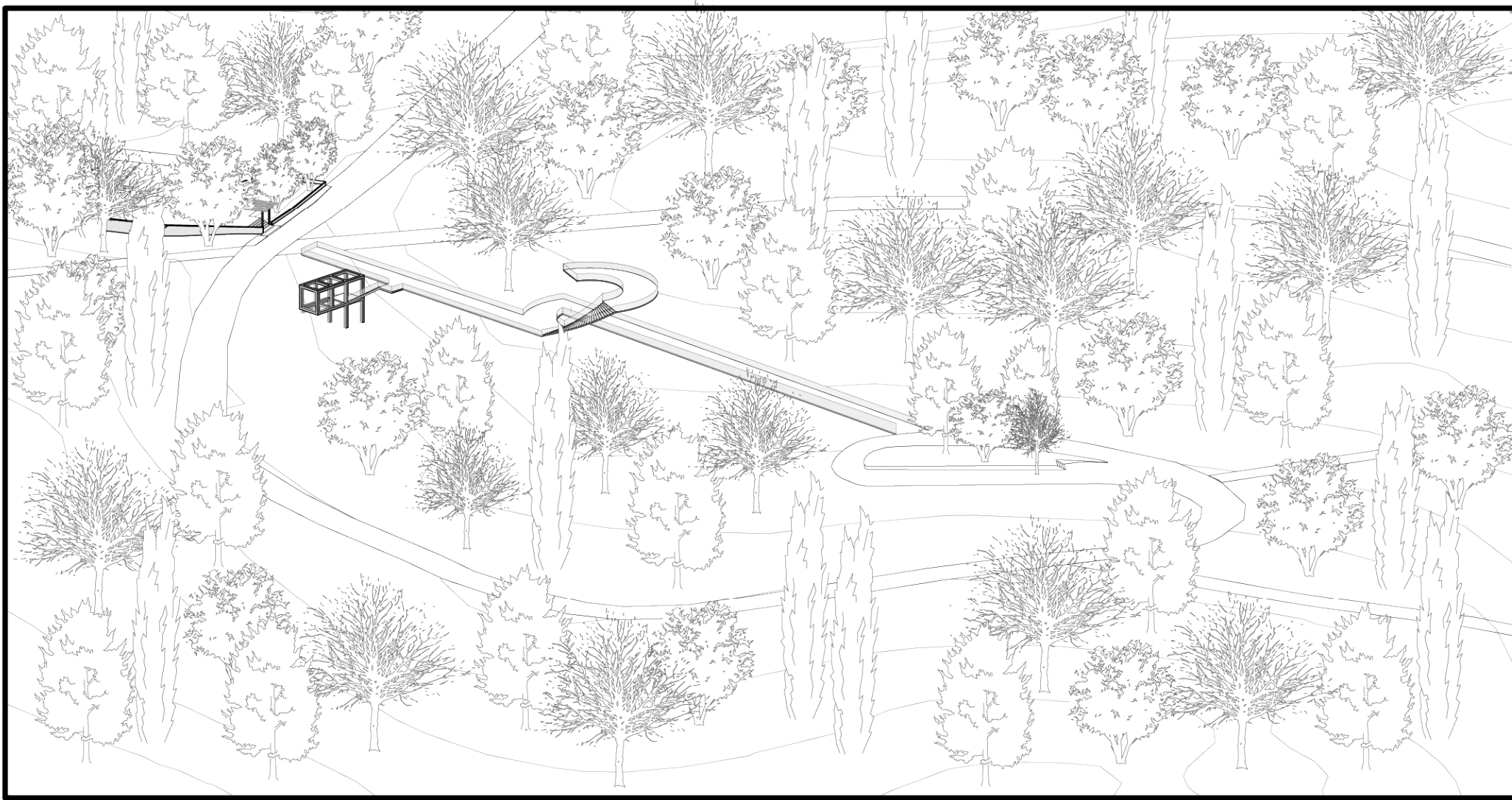

0 3 5 10 25

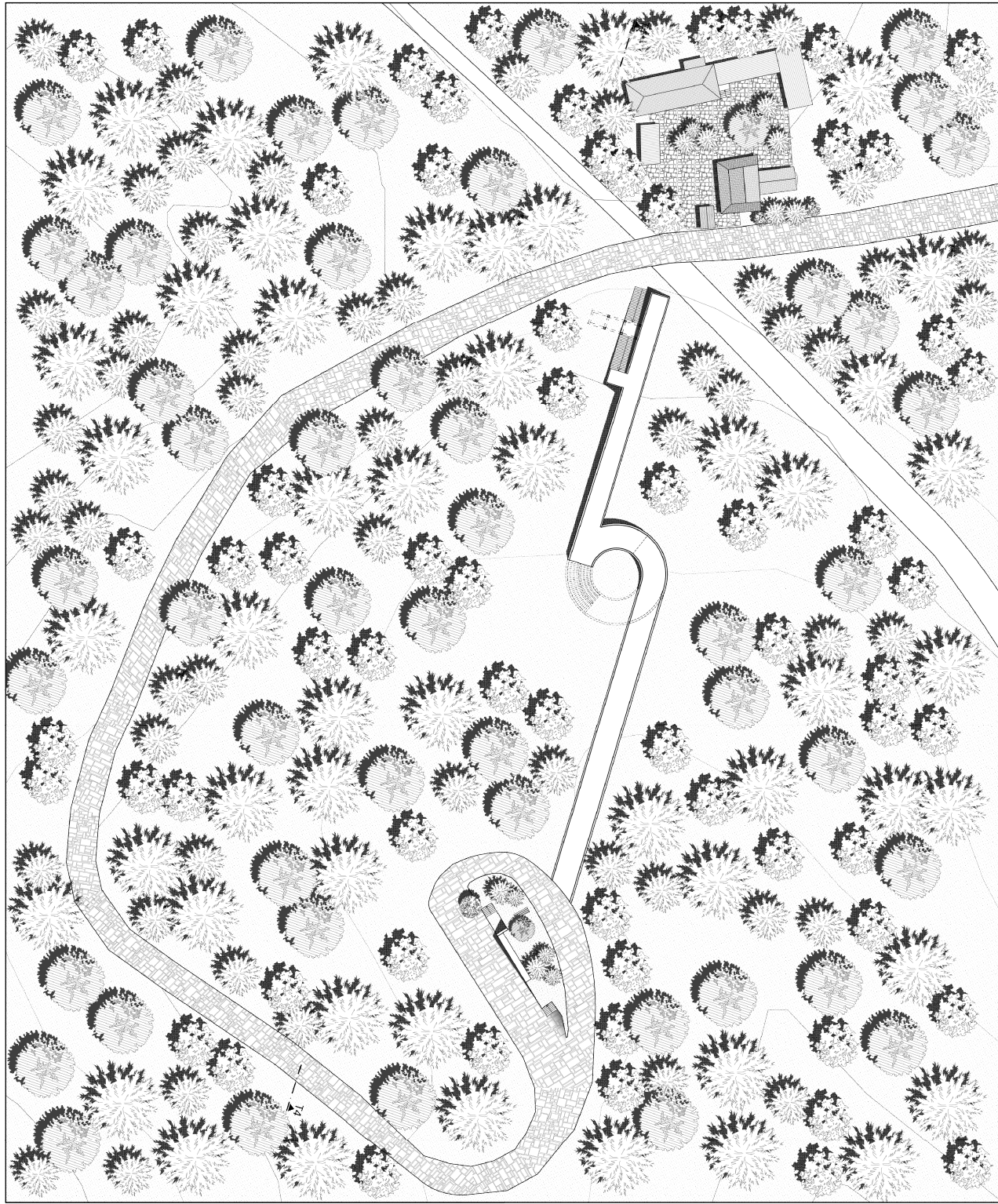

0 15 50 75 100

Προσθήκες Σ5_Σ6

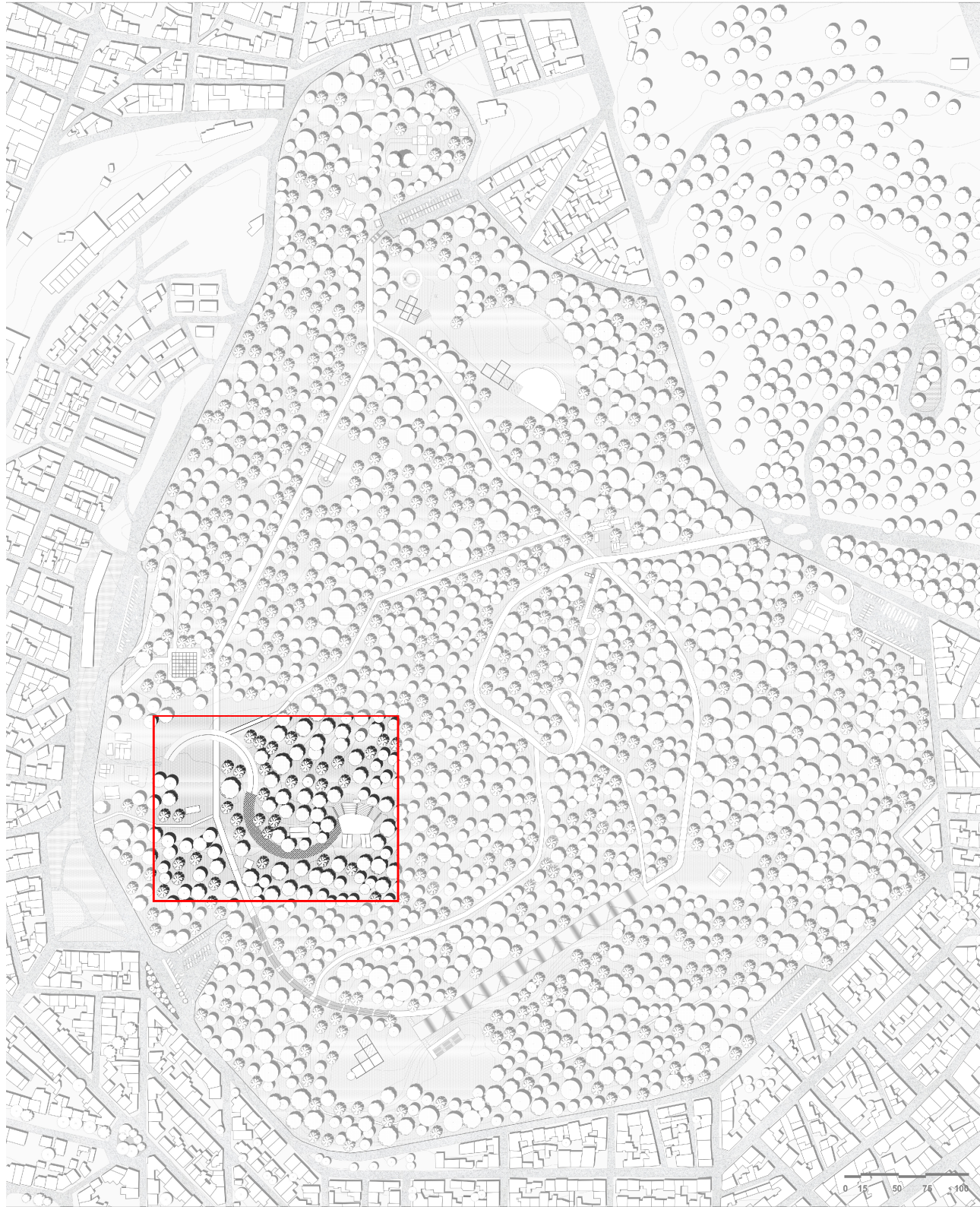

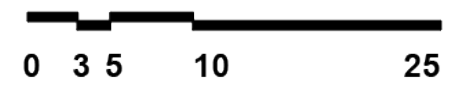
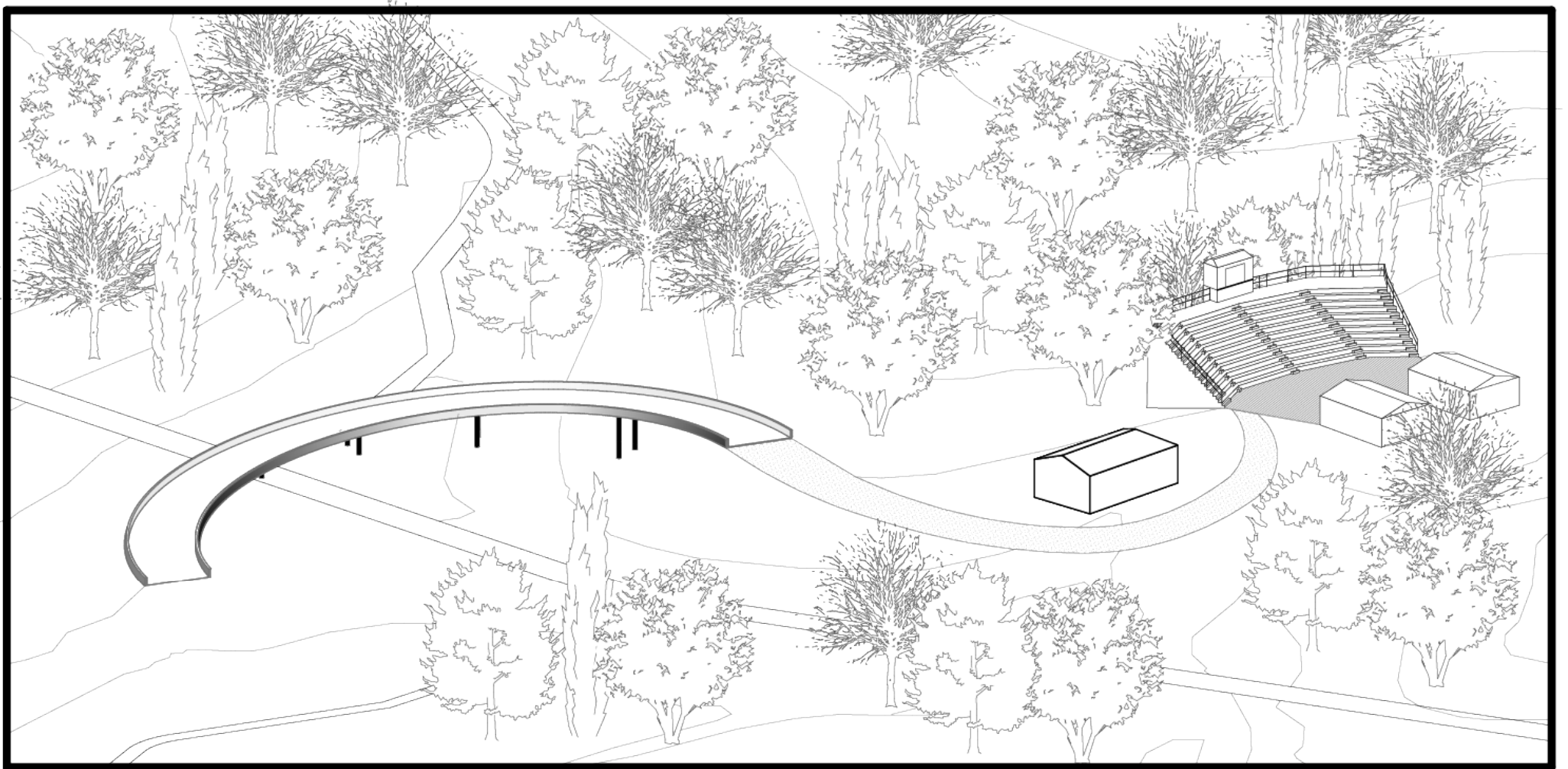
0 3 5 10 25

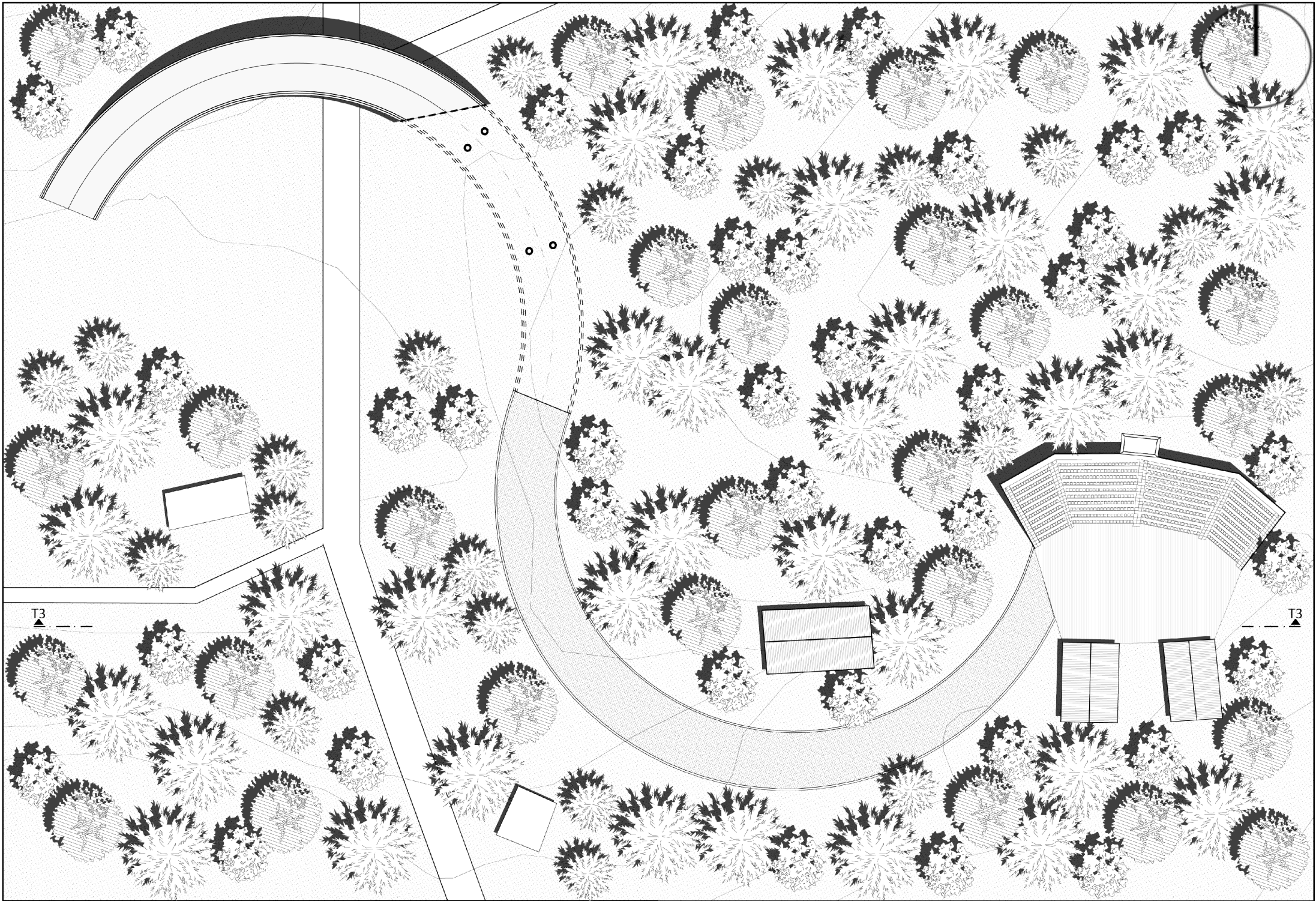

0 3 5 10 25

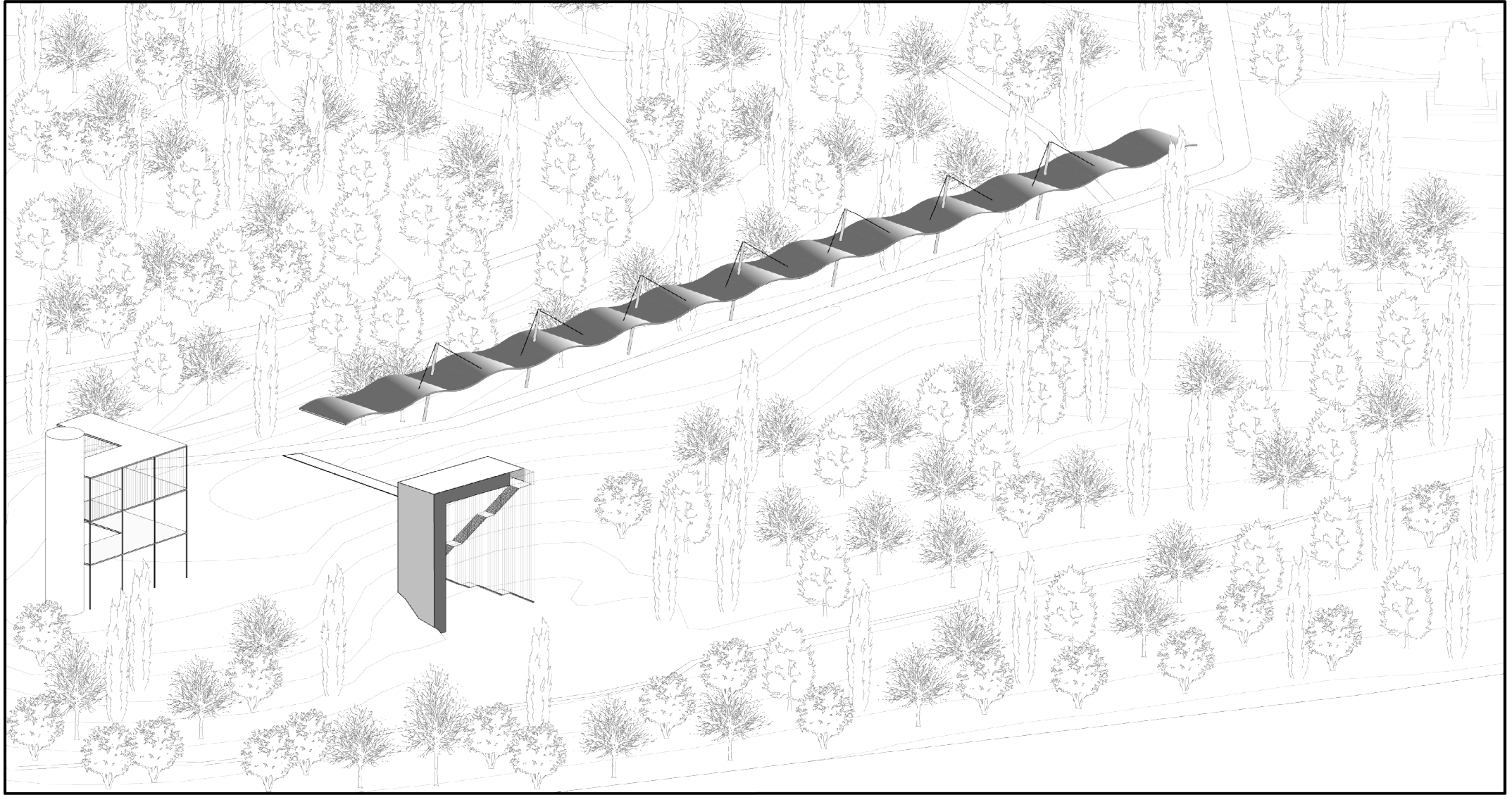
0 3 5 10 25

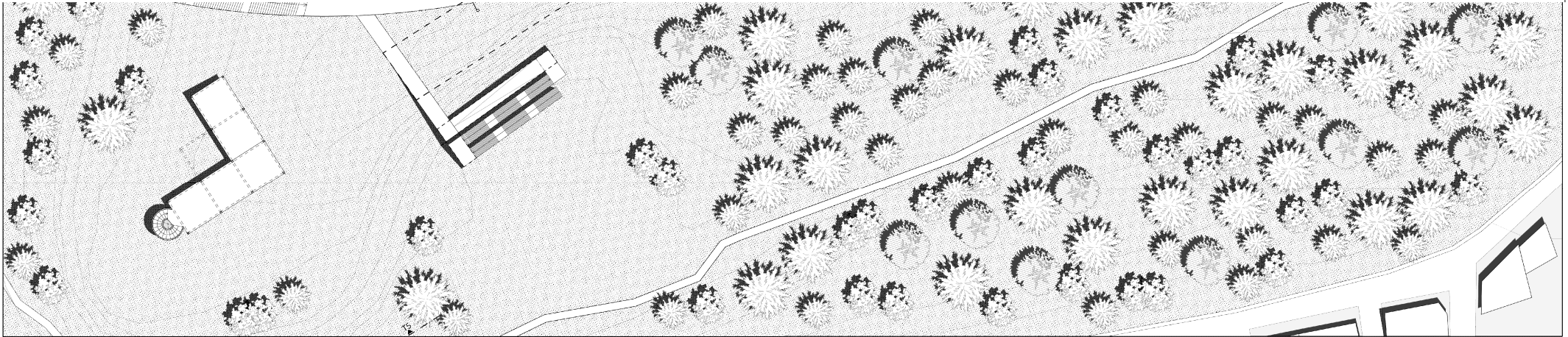
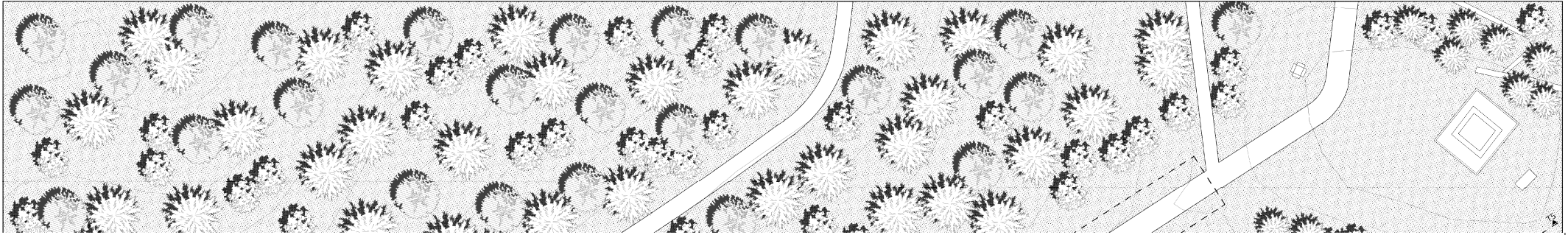

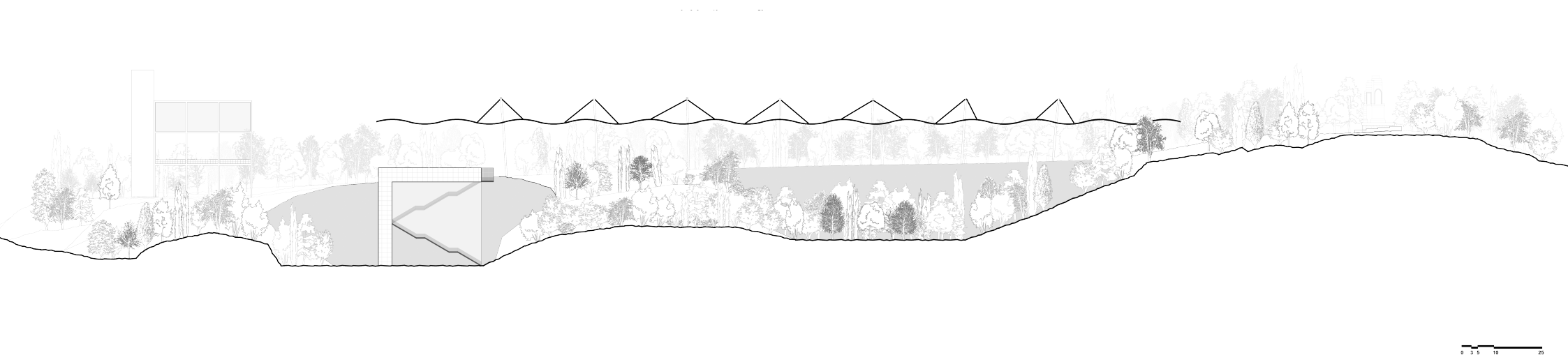

0 15 50 75 100

Προσθήκες Σ9_Σ10_Σ11

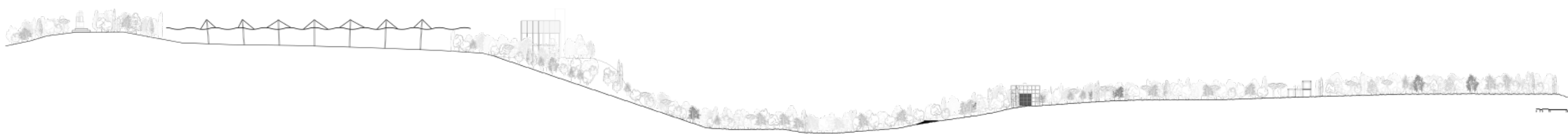

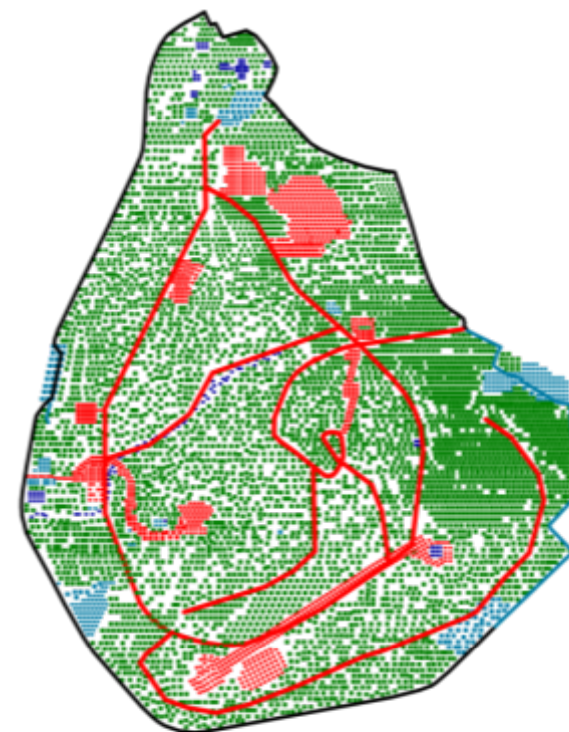
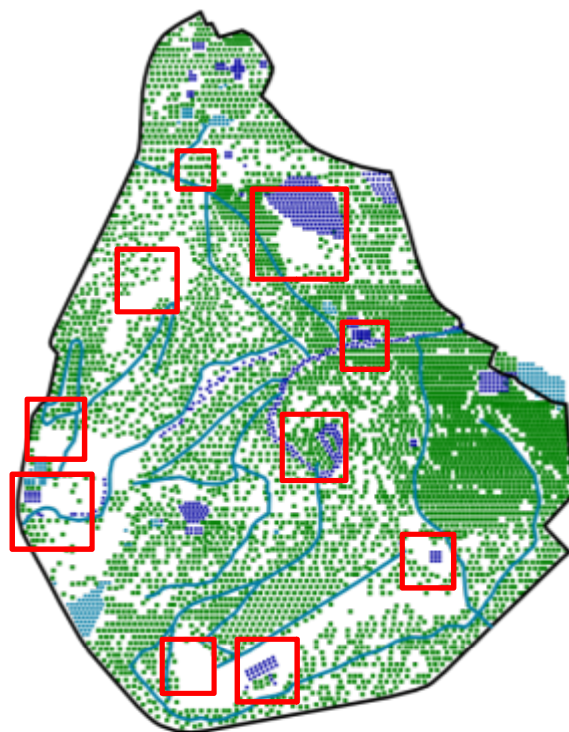
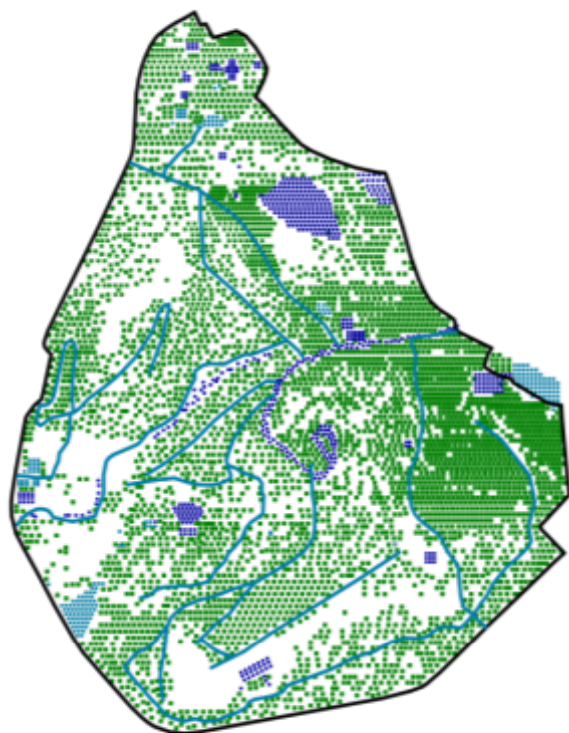
0 3 5 10 25

Ανάπτυγμα νέας διαδρομής

Ενεργοποίηση νέων λειτουργιών

